

Mart Smeets

AFZIEN

De extra hoofdstukken

*Deze extra hoofdstukken worden u aangeboden door
Mart Smeets en uitgeverij De Kring*

© 2018 Mart Smeets
Alle rechten voorbehouden

Typografie: Mulder Van Meurs
NUR 489 Sportverhalen
ISBN 978-94-6297-122-6

www.uitgeverijdekring.nl
www.martsmeets.nl

Inhoud

Een aardige, correcte man	4
De schok van het overlijdensbericht	7
Een lichte kentering	11
De toekomst van buitenschaatsen	16
De ver-van-mijn-bed-berichtgeving	19
Golf anyone?	21
Het verhaal erachter	25
Er is nog hoop	30
Stel je zo'n vraag?	32
Il terzo uomo – De Derde Man	36
De eerste Amerikaan in de Giro	42
Rapaille	46
Rijden over water	51
Is liegen moreel toegestaan?	61
Seks en de Tour	66
Een nieuw leven voor een stille ster	69
En de volgende botsing...	71
Spanjes sportieve slagader	74
Vier verhaaltjes uit de Vuelta	85

Een aardige, correcte man

Vlak voor het begin van de Winterspelen hadden we thuis een serieus gesprek over de positie van de Russische schaatscoach Kosta Poltavets (1962, Charkov), een vriendelijke man die me altijd keurig gedag zegt en zijn best doet goed Nederlands te spreken.

Hij kwam in het nieuws omdat hij niet olympisch mag optreden en dus ook onze Koen Verweij niet mag bijstaan op het Zuid-Koreaanse ijs. Waarom dat is, werd niet duidelijk. Zoals een heleboel van de genomen maatregelen ten opzichte van verboden of niet verboden Russische sportlieden een raadsel zijn voor de internationale sportwereld.

In een bijna potsierlijke serie van genomen maatregelen rollen WADA, CAS, IOC en nationale bonden over elkaar heen; blijkbaar niemand heeft in dit behoorlijk gecompliceerde vraagstuk de leidende hand en niemand, ook Kosta Poltavets niet, weet precies waarom iemand wel of juist niet naar de Spelen mag.

Een aantal weken eerder reden de Russische schaatsers Denis Joeskov en Pavel Koelizjnikov fluitend in het rond bij ISU-wedstrijden. Niets aan de hand, totdat een volgende missive van het IOC weer een streep door hun namen zette: niet op olympisch ijs toegestaan, wel op ISU-ijs, maar dat kunnen we nu even niet uitleggen.

Waar de voor haar leven geschorste Olga Fatkoelina wel in Calgary mocht starten bij ISU-wedstrijden, hoorde ze even later van het IOC dat ze persona non grata was in Zuid-Korea, om weer een week later van het CAS te horen te

krijgen dat haar zilveren medaille uit Sotsji 2014 haar toch niet zou worden afgenomen, zoals eerst wel weer officieel was gemaakt door het IOC. Wie dit snapt, mag het zeggen.

De volwassen mensen die deze idioot aandoende chaos veroorzaken horen met pek en veren behandeld te worden en geschorst te worden vanwege hun bestuurlijke onvermogen.

De stinkende chaos van de laatste weken maakt duidelijk dat niemand werkelijk overzicht heeft, dat de onderscheiden organisaties het leven van sportmensen niet ordentelijk kunnen organiseren, en dat ze zelf een onverkwikkelijk gebrek aan normen bezitten.

Wat Poltavets tegen heeft? Dat hij dicht tegen de Russische schaatsers Fatkoelina, Joeskov en Koelizjnikov heeft aangeschuurd. Hij deelde met hen ijs, trainingen, gedachten en het leven van elke dag. Hiermee zeg ik niet dat hij alles wist van wat zich rond deze lieden afspeelde, maar hij heeft de schijn tegen in deze werkelijk verdorven wereld.

Ik heb Poltavets, een Joods-Russische man die midden jaren negentig Charkov ontvluchtte om in het Limburgse Geleen te belanden en hier asiel aan te vragen, altijd een net mens gevonden en hoop daarin niet teleurgesteld te worden. Door hem te weren van de Spelen geeft het IOC aan meer te weten dan wij. Kan iemand van die organisatie dan wellicht de burgerlijke beleefdheid hebben dit mede te delen aan Poltavets en ons allen?

Het vervelende is dat Poltavets en wij omstanders niet weten waarop de uitsluiting berust. Die knellende stilte mag het IOC aangerekend worden. Waar alle bovengenoemde clubjes om het hardst roepen transparant te werken, wordt het tegendeel bewezen. Het is in de bovenlaag van de internationale sportwereld een zootje. Niemand van de hoog

aangeschreven bestuurders kan daar bogen op verstandig denken en doen. Politiek en privébelang lijken het overal te winnen. De sportende mens staat in de kou.

De schok van het overlijdensbericht

Op een maandagavond zag ik in een televisiestudio in Amsterdam mensen de handen verschrikt voor de mond slaan en hoorde velen ‘nee toch!’ roepen. Matthijs van Nieuwkerk maakte het overlijden van Mies Bouwman bekend en dat hakte er bij de *DWDD*-goegemeente flink in.

Vooraf vijftigers en ouder, een aanzienlijk deel van het publiek, toeval of niet, reageerde ontzet en had tijd nodig de boodschap te verwerken. In de studio heerste even een wat kille, onwerkelijke sfeer; net alsof iemand expres de buitendeur had opengelaten en de eerste venijnige polaire windvlagen over ons gemoed streken.

Mies Bouwman was van ons allemaal. Vakvrouw, opgewekt, inderdaad moeder van ons volk, vlak naast Beatrix. Partijloos, vrij, onvervaard en vaak vrolijk; zij was een belangrijk deel van onze opvoeding waar zij de families binnen het koninkrijk in de huiskamer hield om samen te genieten van de spelletjes en programma’s die ze door de jaren heen voor ons uitspreidde.

Als zo’n grootheid overlijdt, wordt het even flink stil in ons land.

De dag dat Johan Cruijffs dood verkondigd werd kan ik me ook nog herinneren; toevallig ook in een *DWDD*-studio-setting. Ook toen verloren we collectief een dukdalf in ons bestaan.

Het wegvallen van Ruud Lubbers hing tegen dat schurende gevoel aan, maar zijn dood viel midden in de Oranje-medailleregen van een sportfeestje elders en aan een

politicus zitten altijd scherpe randjes waar sommigen hun vingers onprettig aan snijden.

Een paar dagen voor de mededeling van de dood van Mies, werd ik gemaïld over een andere ex-televisiemedewerker die het eeuwige bospad had opgezocht: Joop Reuvecamp, de allereerste archivaris bij *Studio Sport* (en daarvoor bij *Sport in Beeld*). Joop was jarenlang mijn collega en we maakten heel veel samen mee.

Hij was onbekend bij het publiek, op een paar nog levende collega's van weleer wist niemand wie hij was, wat hij gedaan had, hoe hij in het televisieleven stond, wat zijn capaciteiten waren, hoe men om hem gelachen had en hoe men kwaad over hem geworden was...

Ook hij was een krasse tachtiger die in de jaren zestig, zeventig, tachtig en een deel van negentig medewerker was van een belangrijk televisieprogramma dat *Sport in Beeld* en later *Studio Sport* heette. Hij deed dat al die tijd naamloos of heel soms was er een presentator (Henk Terlingen, Ruud ter Weijden, Annet van Trigt of ikzelf) die zijn naam noemde bij de aankondiging of afkondiging van een programmaonderdeel waar Joop heel nadrukkelijk mee bezig geweest was. Als dat zevenmaal in zijn hele leven gebeurde, is het veel, vrees ik.

Bij de nos was 'sport' een belangrijke tak aan een vrij stevige boom geworden. Live sport vooral, maar steeds duidelijker werd dat een archief waar makkelijk en zonder veel tijdverlies uit geput kon worden, van levensbelang was.

Bij ons was de goede Joop verantwoordelijk voor dat archief. Volgens sommigen lag dat archief onder zijn bed, maar in ieder geval wist hijzelf het beste de weg in duizenden uren opgenomen sportwedstrijden. Als je ergens 'oude' beelden wilde gebruiken voor een portret of een do-

cumentaire, moest je altijd langs zijn loket; hij vond de weg in de schijnbare wanorde en met een lach op zijn smalle gezicht kon hij stellen: 'Vraag het mij en het komt voor elkaar.' Als het eens niet lukte, was zijn antwoord steevast: 'Dat heb ik dan weer, een vuil geslagen band.'

Waar ik over zat na te denken? Dat iemand die jarenlang bij de Nederlandse televisie had gewerkt en een voorname rol in ons bestaan had ingenomen, met een diepe buiging overal werd herdacht; dat was volkomen terecht en logisch. Mies had naam en faam, zij was van ons. Haar beeltenis was bekend, haar roem was terecht, terwijl ze daar zelf niets van wilde weten.

Niemand echter kende 'onze' Joop Reuvecamp. Zonder zijn befaamde archief waren er geen *Studio Sport*-programma's te maken geweest.

Beiden waren flinke tachtigers (geboren in 1929, drie maanden zat er tussen hen) toen ze, drie dagen na elkaar, de eeuwige jachtvelden opzochten. Beiden hadden hun arbeidzame leven voor de Nederlandse televisie ingezet. Beiden hadden belangrijke rollen in totaal van elkaar verschillende programma's; de ene in beeld, de ander daarachter.

Nu zijn beiden ons ontvallen. Ik werd gevraagd op de dienst van Joop iets te zeggen. Natuurlijk doe je zoiets voor de familie.

Ik memoreerde hoe Joop ook in een prachtig boze, kleine man kon veranderen als er iets niet werkte of als hij vond dat het niet goed ging. Dan haalde hij diep adem en spoot er werkelijk uit: 'God Jezus te paard, heb ik dat weer?' Omstanders gingen dan even wat anders doen. Toen ik de zaal rondkeek na het uitspreken van die zin, was het ijs gebroken: overal knikkende gezichten ten teken van her-

kenning, nergens meer tranen, zelfs een bevrijdende lach hier en daar. Het was goed zo.

Een lichte kentering

Het is een altijd terugkerende verhaal dat de kop opsteekt rond Paralympische Spelen, zowel in de zomer als in de winter: dat de Nederlandse media maar wat aanrommelen met die Spelen en de boel eigenlijk niet echt serieus willen nemen. Maar zeg dat eens tegen die collega's van de nos die in maart vanuit Zuid-Korea heel goede televisie maakten!

Kijk, ik kom uit een tijd dat het nog 'gehandicaptensport' werd genoemd en het uitzenden van 'gehandicaptensport' bij ons (nos) was bepaald geen zekerheid. Sterker nog, je zag het niet of bij hoge uitzondering. Via de befaamde Stoke Mandeville Games werd er een organisatie opgezet die heel voorzichtig en geheel in de schaduw van de 'andere' sport bezig was. Niets mis mee, maar de vraag werd vaak gesteld: 'Waar blijft de pers, waar zijn de camera's, waar is de interesse van het grote publiek?'

En ja, ik ben uit de tijd dat een zwaar zwijgen dan het antwoord was. Het stond niet in de kranten, het was niet op de radio en het verscheen niet op de televisie. Dus? Het was er gewoon niet.

De avro heel voorzichtig, later de nos, nog even de EO (dus met hulp van een hoger wezen), al die fraaie organisaties in het Hilversumse probeerden deze tak van sport op en in beeld te krijgen, maar succesvol werd dat nooit.

Waarom niet?

God (ook die van de EO dus) mag het weten, maar het bleek dat er niet al te veel mensen naar zitvolleybal wilden kijken of naar willekeurig welke andere tak van sport voor

mensen met een handicap. De 100 meter voor blinden werd bij het koffieapparaat als een circusnummer besproken, hoogspringers met één been werden als buitennatuurlijk gezien.

Waarom?

Ik kan slechts gissen, maar er is vaak geopperd dat het flink pijn deed om ernaar te kijken, dat mensen zich onprettig voelden om medemensen zonder armen te zien pingpongen en dat er vooral een soort van plaatsvervangende schaamte optrad bij de tv-kijker.

Ik weet niet of dat zo is. Ook dit was toen en waarschijnlijk nu nog steeds een aanname.

Feit was echter wel dat in de tijd dat de acceptatie van gehandicaptensport groeide en groeide (in de jaren tachtig en negentig) er zelden een gestructureerde, succesvolle organisatie de televisieregistratie voor zich opeiste. Noch hier te lande, noch elders; het was te vaak hap-snap-werk: eens in de zoveel jaar en dan ook nog mondjesmaat. Het bleef bij probeersels en daarna het gezegde dat de kijkcijfers wel heel erg tegenvielen en de kosten erg hoog waren. Voeg die twee elementen samen en je wist wat er ging gebeuren: afstoten.

Gelukkig is de laatste twintig jaar een kentering gekomen. Ja, gelukkig, en dat meen ik.

We, de wereld die van buitenaf toekeek naar sporten waarvan we nauwelijks geloofden dat ze bestonden, hielden iets van een gênante scepsis over, een 'de andere kant opkijken' die nauwelijks te verklaren viel en daardoor kreeg je een wereld van 'zij en wij'. De ene wereld vond dat de andere wereld hen niet serieus nam en dat was wellicht zo,

maar niet zo erg als die ene wereld zei en niet zo storend als wel gememoreerd werd.

De niet-gehandicapte wereld snapte gewoon niet wat er omging in de wereld van de gehandicaptensport, helaas. Eens in de vier jaar waren de Paralympics een terugkerend symbool van onbegrip, niet willen, niet durven en slechts heel langzaam tot elkaar komen. Dat goedwillende, idealistische roepoeters zoals Erica Terpstra zich pontificaal voor deze zaak plaatsten, hielp zeker.

Nu, in 2018, wordt het *Journal* geopend met de mededeling dat er goud gewonnen is door snowboardster Bibian Mentel en dat zij een voorbeeld is voor ieder jong gehandicapt kind in Nederland dat over een jaar of vijftien ook graag wil gaan snowboarden.

Prima, een (te) late knieval voor het volkomen ontbreken aan begrip voor deze toch heikele situatie tussen twee partijen (de voorstanders en de niet-begrijpenden) mondde dus eindelijk uit in een opmerkelijke plaats in het wereldnieuws. Bibian Mentel, een vrouw met een aansprekend verhaal, zorgde ervoor dat de stem van de paralympische atleet gehoord werd. Zij werd bekend. Maar wees eens eerlijk, noem mij eens de namen van andere succesvolle paralympiërs die in Zuid-Korea voor Nederland uitkwamen?

Beter laat dan nooit, zullen sommigen zeggen. Critici (die er nog altijd zijn) merken wellicht op dat het een wel erg vriendelijke goedmaker voor jaren stilte was. De waarheid over dit alles ligt zoals meestal ergens in het midden.

Natuurlijk worden gehandicapte sporters op hun manier serieus genomen door volk, pers én criticasters, natuurlijk is het knap wat ze doen. Maar de vraag bleef (te) lang: 'Moe-

ten we daarnaar kijken en moet dat in dezelfde mate als we naar valide sport kijken?’

Je kan er dan pas naar kijken als er serieus over bericht wordt en dat gebeurt nu eindelijk. Klasse-uitzendingen van Herman van der Zandt en zijn *Studio Sport*-collega’s, weliswaar op enigszins weggestopte tijden, maar toch. Uiteraard kun je meteen weer gaan schreeuwen: ‘Waarom dan ook niet live, zoals drie weken geleden wél met de “normale” Olympische Spelen?’

Omdat daar in Hilversum niet voor gekozen wordt, dat is het simpele antwoord.

Waarom niet?

Vraag het niet aan mij, maar aan de betrokkenen, please. Maar die zijn er nooit op aangesproken. Is er ooit, direct, aan de netmanagers en omroepbaasjes op de man of vrouw af gevraagd waarom het ging zoals het ging?

Nee, nooit. Die betrokkenen bukten op tijd, denk ik maar zo.

Ik heb jarenlang, in de Amsterdamse Apollohal, samen getraind met een jongen die basketbalde vanuit een rolstoel. We trokken samen op, hij rolde zijn rondjes, we schoten samen en onderweg kletsten we heel wat af.

Hij vroeg me nooit waarom hij en zijn maatjes niet op de televisie kwamen, terwijl hij heel goed wist waar ik werkte.

Waarom niet?

Hij kende zijn pappenheimers, hij kende mij, hij doorzag hoe de journalistieke wereld van toen in elkaar stak en hij had helemaal geen zin om tegen die huisjes aan te schoppen.

‘Ik sport vooral omdat ik het leuk vind,’ zei hij altijd en voegde daar met een lichte zucht aan toe: ‘Of dat op de tv

uitgezonden wordt, verandert mijn gevoel toch helemaal niet. Ik besta toch omdat ik hier train en speel, en ik besta toch niet pas als ik op de tv kom?’

Dan zei ik: ‘Maar soms lijkt het erop dat op tv verschijnen een vorm van legitimatie van jullie sport en van jullie leven is.’

Dan ging hij steviger doorrollen zodat ik een versnelling hoger moest gaan hollen.

‘Waarschijnlijk is dat ook zo,’ zei hij dan. ‘Maar daar ben ik nog niet uit en met mij vele gehandicapte sporters niet en zeker die andere wereld niet. Dat zal nog wel even duren voordat we dat met z’n allen snappen.’

Daarin heeft hij gelijk gekregen. De valide wereld moet een diepe buiging maken voor de niet-valide wereld zoals die in Zuid-Korea aan het sporten was.

En als een mens, om welke reden dan ook, die buiging niet wil maken: ook goed. Een ieder is vrij in die keuze.

Onwetendheid vermengd met gêne en een beperkte horizon vormen soms de basis voor stuitende domheid, niet-waar?

En over vier jaar kan er natuurlijk op dit thema worden doorgeborduurd en zijn we waarschijnlijk weer ietsje dichtert tot elkaar gekomen. Zo gaan die dingen.

De toekomst van buitenschaatsen

De beelden waren prachtig: het Olympisch Stadion van Amsterdam in een licht natmakende maartregen en daartussendoor stoere sporters die aantoonde dat buiten schaatsen een vak is. Het 'Spelen met de wind' van Annie Friesinger kreeg weer bestaansrecht, maar ook Ard Schenks 'Buiten schaatsen is goed voor een mens' klonk als een klassieke waarheid. Eric Heiden bond daar 'Buiten trainen maakt je binnen beter' aan vast en Johan Olav Koss verheugde zich al op een dampend vol Bislettstadion over vier jaar.

De plaatjes waren mooi, maar de kijkcijfers vielen licht tegen. Omdat de gedoodverfde favorieten (Wüst en Kramer) niet wonnen? Zou kunnen. Omdat het een vrij lang (in tijd) uitgesmeerd programma was, zonder al te veel schaatsers en schaatsters van werkelijke kwaliteit? Heel best mogelijk. Wüst werd op waarde geklopt, Kramer verliet het toernooi door de zij-uitgang. Heiden: 'Je kon al in Zuid-Korea zien dat er iets niet goed was aan hem, het lijkt me in zijn been te zitten...' Hier sprak de dokter.

Amsterdam 2018 was buitengewoon goed georganiseerd. Misschien zelfs wel te goed, waardoor de lat voor iedere volgende buitenbaan te hoog is komen te liggen. Of je maakt de afspraak eens in de vier jaar in het Olympisch Stadion terug te komen, dat kan ook.

Ik was twee dagen in het stadion en was een avond (licht) aan de buis gekluisterd. Als fan met de voelsprietten uit. Was het sjiek om de wereldkampioene Takagi te laten

wachten voordat ze gehuldigd werd totdat de aubade van Guus Meeuwis aan het adres van mede-Brabander Ireen Wüst had plaatsgevonden? Nee.

Wat moest je ervan vinden dat voor de prijsuitreiking bij de mannen eerst de nummer vier van het klassement toegesproken werd en daarna de echte prijswinnaars naar voren werden gehaald? Was dat de juiste volgorde? Nee, maar het gebeurde wel en een pietsie begrijpelijk. De organisatoren hadden zo vreselijk gehoopt op winst van 'onze' twee schaatsvedetten, dat de draaiboeken al ingevuld waren. Het schuurde, net zoals soms het ijs.

Was er overigens iemand in de hele wereld die voorzien had dat de Zweed Nils van der Poel de tien kilometer zou gaan winnen? Als je dat vooraf had gesteld, was je in een dwangbuis afgevoerd. Overigens kwam die verbazingwekkende zege bijna nergens in de pers voor. Denk nog eens na: Van der Poel sneller dan de drie allround-Nederlanders en die ene gevallen Noor. Was dat de winst van dit kampioenschap, met de bevestiging dat een Nederlandse trainer, Johan de Wit, in Japan, mooie dingen heeft gedaan met de schaatssport?

Of gaf het ook een lekker gevoel dat je meer dan twintigduizend mensen enthousiast kon krijgen in een oude betonnen kuip uit 1928? Een stadion dat ingericht was als schaatsbaan, pretpark, schlager-hal, café chantant en waar werkelijk overal aan gedacht was door de organisatoren en waar geen enkele wanklank te vernemen was.

De sportieve wisseling van de schaatswacht, die toch al in de lucht hing, zeker bij insiders, vond hier in Amsterdam plaats, althans de prelude daarop. Ook duidelijk was dat het startveld voor beide toernooien erg aan de matige kant was. Maar was dat nieuws?

Schaatsen is van ons: wij denken de kennis te hebben, de sportlieden, de sponsors, de fans, de televisiezendtijd. En ja, dan heb je een stadion vol knorrend geluk en dan winnen de thuisvedetten dus niet en loop je op de zogenaamd hippe, zwaar bonkende klanken van teringherrie naar buiten. Met welk gevoel? In ieder geval met de vraag: heeft dit overal ter wereld toekomst? Moet dit programma naar Oslo, Moskou, New York of Helsinki gebracht worden? Schaatsen in de buitenlucht en dan graag in grote steden. Sport gekoppeld aan cultuur, pret, muziek, zang & dans, is dat de redding voor de mondiale schaatssport? Ik weet het antwoord.

De ver-van-mijn-bed-berichtgeving

Een dode Belgische coureur aan de kant van de weg van De Hel van het Noorden, was ‘groot’ nieuws en zette columnist en tot vrome, zorgvuldig gekozen woorden met zelfs ook de vraag of de koers nog wel mocht doorgaan. De koers zat op onze thuisbuis en de man was heel even zichtbaar (zonder dat de betrokken televisieregisseur zich ervan bewust was dat hij een wellicht stervende sporter aan de wereld toonde), en dat beeld kwam even buitengemeen onprettig aan. Daarna werden we weer blij van de strapatsen van de duivelse durfal Sagan. Dit middagincident werd later op de zondagavond een betreurde dode die we niet direct bij een geëerde klassieker wensten aan te treffen. Het raakte ons, maar de koers en het leven waren zoals altijd ‘gewoon’ doorgegaan. Daar, in de Hel van het Noorden, in een mortuarium, lag nu de dode Belgische coureur Michael Goolaerts, een relatief onbekende naam.

De naam Logan Boulet zei ons nog minder. Hij was een van de dode, jonge Canadese ijshockeys van het weekend. Op een autoweg in de provincie Saskatchewan had een dramatisch ongeval plaatsgevonden met ongekende naschokken. Een bus met een stuk of dertig jongens en begeleiders was op weg naar een play-off-ijshockeywedstrijd tegen een ander voertuig gebotst. Vijftien sporters vonden in één klap de dood. De dienstdoende lijkschouwer maakte bovendien bij de identificatie van de slachtoffers een pijnlijke fout door een dode jonge ijshockeyer levend te verklaren en een thuis bij zijn ouders zittende speler dood te verklaren.

De Canadese premier Justin Trudeau was aanwezig bij de aangrijpende dienst in het plaatsje Humboldt, maar dit toch opmerkelijke dodenverhaal binnen de sportwereld werd bij ons nergens groot 'opgepakt'. Wat is het verschil tussen die dode wielrenner in Noord-Frankrijk en de vijftien overleden ijshockeyers langs een snelweg in Canada? Kijken we naar aantallen? Ik mag toch hopen van niet. Kijken we naar de sport? Wielrennen tegenover ijshockey? Nee, zo is het toch niet. Maar wat dan wel? De een overlijdt in de koers, de anderen op weg naar een wedstrijd. Gaat het daarom? De een was heel even in beeld, we zagen de doodstrijd, hoewel we van niets wisten. De anderen waren doden zonder gezicht, met onbekende namen, te ver weg.

Golf anyone?

In april worden The Masters in Amerika verspeeld en kan je werkelijk alles zien wat zich daar op die klassieke golfbaan in Augusta, Georgia afspeelt. Ziggo Sport biedt vele mogelijkheden (met Amerikaans of Nederlands commentaar), de BBC doet het op zijn BBC's (klassieke televisie, o zo goed, o zo begrijpelijk gebracht) en sinds kort hebben ook de Duitsers een speciale coverage.

Bij mijn weten kijken er honderden miljoenen mensen naar The Masters. Vergelijk het met een voetbalwedstrijd waarin Messi en Ronaldo elkaar treffen, vergelijk het met de Superbowl, de beklimming van de Ventoux in de Tour of de finale 100 meter hardlopen tijdens de Olympische Spelen. *Huge* dus. *For the ages*.

Voor velen is het spelen van golf een no-go zone in het leven, maar het kijken ernaar juist weer niet. De vraag is alleen of je als kijker ook blijft kijken, want wie wil kan rustig zes uur achter elkaar zitten en staren en zich vergapen aan het gebodene. En wie kan zich in het huidige, haastige leven waarin ook 'de samenvatting' bestaat, permitteren om uren te kijken? Wie gaat op zaterdag- of zondagmiddag van drie tot laat in de avond naar een golfwedstrijd zitten koekeloeren?

Hoe krijgen die mannen (nee, vrouwen komen er bij dit toernooi niet aan te pas: The Masters is en blijft een stug, conservatief mannenbastion) dat balletje over 160 meter weggeslagen en ligt dat kleine ding steeds weer dicht bij de vlag, die elders in het zichtbaar goed onderhouden glasveldje is geplaatst?

Waarom is 'putten' zo moeilijk? Waarom doen er zo weinig mensen van etnische minderheden mee? Is het eigenlijk moeilijk? Kan je tot je zeventigste meespelen? Wie is de huidige kampioen en waarom?

Ja, ik kan verdrinken in de uitzendingen uit Augusta. Strak in beeld genomen door de Amerikanen, keurig overgenomen in de rest van de wereld en ja, de Britten (met Paul Azinger als ijsig onderkoelde – Amerikaanse – analist) zijn koplopers als het om 'rust' in het programma gaat. Als je ooit BBC-commentatoren aan de slag hebt gehoord, luister je nooit meer naar anderen.

De Amerikanen zelf, met ex-speler Davis Love III als kundig analist, zijn redelijk to the point en kennen de kracht van de stilte al langer en de Nederlanders, de vakmensen van Ziggo Sport, gebruiken heel veel woorden en weten (soms te) veel. Zij raken het stilte-knopje te weinig aan, alsof ze bang zijn dat hun feitenkennis te weinig doorklinkt.

Kijken naar golf, kijken naar de Masters, geeft een mens een behaaglijk gevoel van rust, vooral door de verstillende werking van het traag aan elkaar schakelen van mooie natuurbeelden. Die natuur op Augusta is (fondant) mooi en overweldigend en vormt in zekere mate ook de basis van het succes van het televisieprogramma.

Ja, de golfsport steunt sterk op traditie en kent zeer conservatieve trekjes, daar valt niet aan te ontkomen. De caddies, de mannen die als slaven de golfassen van de spelers dragen – en niet op een karretje mogen meenemen – en die een witte overall dragen met op de rug de naam van hun speler, zijn opvallend in beeld.

Golf is ook een sport die voor ons onwetenden constant 'uitgelegd' moet worden en bij The Masters gebeurt dat in

licht overdreven mate; net alsof het toernooi iets heiligs is. Golfinsiders roepen nu direct in koor: ‘Dat is het ook,’ maar geldt dat ook voor ons Nederlanders? Nee.

In Noord-Georgia, de plaats waar vijftig jaar geleden nog bikkelharde segregatie voorkwam en waar wit en zwart het nauwelijks tot een vreedzaam samenleven konden brengen en waar de sociale ongelijkheid nog steeds groot is, zie je het massaal in lange korte broeken geklede blanke golfpubliek met tienduizenden langs de grasranden staan en genieten. Men probeert helden aan te raken (de ‘bots’ – twee vuistjes tegen elkaar – is dit jaar erg in) en Tiger Woods wordt (weer) als de Messias van de golfsport gezien en als dusdanig behandeld en vereerd.

Kortom: als u het nog nooit op uw gemak gedaan heeft, raad ik u aan in april naar The Masters te gaan kijken. Zeg maar vanaf drie uur in de middag live op diverse kanalen bij Ziggo en de BBC of desnoods de Duitse televisie.

Voor velen zal een compleet nieuwe sportwereld opengaan. Het boeit, het zet aan tot vele vragen en het kalmeert je. Valdispert kan er niet tegenop en je haalt makkelijk een flesje goede wijn de man als je het tot het einde uitzit.

De vreselijke muziekjes die in Amerika gebruikt worden om onder de tussenstanden (constant wisselend uiteraard) en uitslagen te zetten, hebben iets ‘ouderwets’ in zich. De beelden van de overweldigend roze bloemen doen de rest.

Je leert van Amen Corner, van een houten drie, van een man die Singh heet en eentje die ‘the cut’ net niet haalt. De winnaar krijgt, in een bijna sacrale processie op (onze) zondagnacht een groene blazer om de schouders en mag volgens traditie het kampioenenmaal van het volgend jaar samenstellen. Dit jaar was het kreeft in een lekkere, kruidi-

ge rijst: juist verleden jaar won een Spanjaard, Sergio Garcia. In de verlenging deed hij dat; bloedstollend. Puntje van de stoel.

Nee, gehaktballen, andijviestamppot of erwtensoep zijn op Augusta nog nooit uitgeserveerd; ook dit jaar doet er geen landgenoot mee. Joost Luiten had daarvoor niet de juiste papieren.

Het verhaal erachter

Op een mooie zondag in april won de Amerikaan Patrick Reed de Masters van Augusta, het beroemdste golftoernooi ter wereld, en mocht hij het wereldberoemde groene jasje aantrekken. Honderden miljoenen mensen over de gehele wereld keken toe en kregen via hun eigen golfcommentatoren iets mee van de achtergrond van de 27-jarige man die daar in Georgia in een slordig lichaam verpakt zijn rondjes liep en goed presteerde.

Ik kende alleen zijn naam, had hem terloops weleens zien spelen, maar wist verder niets van hem. Ik weet nog wel dat ik op vrijdag dacht: met zo'n lichaam kan je toch beter darter worden.

Genoeg over het uiterlijk van de man, dat op de slotdag niet in rode Nike-kleding verpakt mocht worden; volgens velen omdat Tiger Woods het monopolie op rode Nike-kleding heeft en de club ernstig naar Woods luistert of wellicht ook wel naar zijn poppen danst.

Op zaterdag was er voor het eerst een moment dat ik dacht: er klopt iets niet aan die Reed, maar ik wist bijna niets van hem persoonlijk, alleen een paar eigenaardigheden die uit zijn schooltijd waren overgewaaid en die zo heel soms het nieuws haalden.

Nou worden sportgrootheden, winnaars en kampioenen vaak (misschien wel te vaak) geknuffeld, gefêteerd, bewierookt en naar de mond gepraat, maar over hem werd op diverse zenders, door verschillende mensen, met frisse tegenzin gesproken over zijn moeilijke en ook verwerpelijke

gedrag tijdens zijn collegejaren in de USA. Hij stal uit de kleedkamer, had een grote waffel, was asociaal en werd na één jaar van de Universiteit van Georgia gestuurd: onhandelbaar.

Zijn tweede college was Augusta State en hier bleef hij twee jaar. Ook hier kon hij niet in de pas lopen met wat 'normaal' was en was hij bepaald geen geliefde teamgenoot in de golfploeg. Met het schijnbaar vals en verkeerd invullen van zijn score-cards overtrad hij nog weleens de regels. Hij was bepaald niet vies van alcohol en ook wel van andere genotsmiddelen, zo ging de mare, en hij was 'an angry young kid', zoals veel leeftijdgenoten.

Toen hij twintig jaar oud was, besloot hij het college-golf eraan te geven en werd hij prof. Hij vond een jonge vrouw die zijn tas wilde dragen en Patrick en Justine werden eerst golfer-caddie en later man en vrouw. Weer later kwamen daar nog twee kleine kids bij. Reed bereikte de Amerikaanse golftop. Zeven jaar later draagt hij nu het beroemde groene jasje en heeft hij net een vette cheque van 1,9 miljoen dollar mogen ontvangen. Good for him!

Waarom ik het gevoel had dat er iets was? Misschien wel omdat het Amerikaanse publiek dat in Augusta langs de grasranden stond, hem met een zekere onderkoelde afstand benaderde. Ook de Amerikaanse commentatoren hielden zich opmerkelijk op de vlakte als het over Reeds leven ging; net alsof er niets over hem te vertellen was.

Langzaam werd me duidelijk dat het grote publiek wel Rory McIlroy voluit vocaal begon te ondersteunen toen de Noord-Ier in de buurt van Reed kwam, en dat verbaasde me. Waar was het kleffe, typisch Amerikaanse chauvinisme dat altijd boven de banen van Augusta hing?

Toen later ook nog zijn landgenoten Jordan Spieth en

later Rickie Fowler sterk opkwamen en Reed heel dicht begonnen te naderen, kon je merken dat het publiek meer op de hand was van de achtervolgende mannen dan op die van de man die al drie dagen de leiding had. Ook dat leek logisch.

De aanmoedigingen voor de anderen leken me meer gemeend, luider, enthousiaster.

Ja, op het allerlaatst, toen Reed door ijsig kalm te blijven, zijn voorsprong van één slag bleef behouden, kantelde die sfeer wel naar de jonge Amerikaan, maar het was geen euforie, het was alsof er afstand tussen publiek en winnaar bleef. IJsklontjes in de broekzakken dus. Er was gewoon iets onbenoembaars.

Toen bij de afsluitende persbijeenkomst aan Reed gevraagd werd hoe hij het vond dat hij hier nu het groene jasje had mogen aantrekken zonder dat zijn ouders en zuster erbij aanwezig waren, sprak Reed de woorden: 'I am just out here to play golf and try to win this golftournament.'

Stilte. IJzige stilte. Onprettige stilte.

De wat gehoekte, kille manier waarop hij die zin uitsprak deed me ineens de zaak beter begrijpen.

Hoe het precies zat, leerde ik twee dagen later. ESPN bracht een gedurfd, eerlijk verhaal. Al vanaf zijn twintigste heeft golfer Patrick Reed geen contact meer met zijn eigen familie. Hij belt hen niet, ziet ze niet, spreekt niet met hen (wil dat ook helemaal niet) en laat, vaak met behulp van marshalls of ander politiepersoneel, erop toezien dat zijn familie niet dicht bij hem in de buurt kan komen tijdens de toernooien die hij in Amerika speelt.

Eenmaal werden zijn ouders, die op 20 meter van hun kind stonden te kijken terwijl hij aan het spelen was, op last van mevrouw Justine Reed weggevoerd van de golf-

baan; alsof ze criminelen waren. Patrick en zijn vrouw en zijn nieuwe caddie, de broer van zijn vrouw, beschouwden Reeds familieleden als personae non gratae. Ophoepelen dus. Wegwezen.

De familie van Reed was op de zondagavond getuige van de laatste slagen van Patrick. Waar? In het familiehuis, nauwelijks drie kilometer van de golfbaan van Augusta verwijderd. Zoals ik las huilden ze tranen met tuiten; blijheid, trots, teleurstelling en zuur chagrijn door elkaar heen.

Niemand van de twee kampen heeft ooit uitgelegd waar het is misgegaan. Het enige dat bekend is, is dat de jonge golfer geen enkel contact meer met zijn ouders en zuster wil hebben en dat ze voor hem niet meer bestaan.

Kijk, de vage contouren van dit familiedrama was wel bekend bij de golfinsiders en verklaarde wellicht de wat lauwe, of noem het gereserveerde manier waarmee het publiek met de latere winnaar omging.

Omdat je in zulke zaken nooit mag oordelen wanneer je de feiten niet kent, hou ik het hierbij.

Iets in de man, in zijn spel, in zijn gezichtsuitdrukking, in zijn manier van kleden, zijn mimiek, zijn lopen, zijn hele 'zijn' kwam me, waarom weet ik niet, niet echt prettig voor.

Veroordeel ik hem daarom? Nee, want ik weet niet wat er zich heeft afgespeeld binnen die familie. Zoals mijn vader altijd zei: 'Veroordeel nooit een ander die je niet kent.' Ik heb een aantal artikelen over Reed gelezen en werd daar niet vrolijk van: op een of andere manier komt Patrick Reed niet over als een sterke, warme persoonlijkheid.

Op zondagavond was ik eigenlijk wel blij dat hij zijn minieme voorsprong behield en met ijswater in zijn aderen de laatste put maakte. Ik had daar ferm respect voor.

Maar toch, hoe kon ik mijn eerdere gevoelens verklaren? Intuïtie? Waarschijnlijk. Hadden toch zijn bouw, zijn gebaren en zijn blikken en handelingen samen opgeteld mij een negatief gevoel gegeven? Ja, waarschijnlijk. Ik kende zijn verhaal toen immers nog niet.

Ik hoop dat die twee groepen, die twee families, de wijsheid vinden weer in gesprek te komen met elkaar, zodat de ouders niet op afstand hoeven te janken als hun kind iets knaps doet op de golfbaan. Wat er ook gebeurd is en waarover niemand dus wenst te praten; verzoening moet toch eens mogelijk zijn.

Er is nog hoop

Beelden van de koers en tweemaal een kennismaking met een wielrenner via een piepklein interviewtje, brachten me op de zondagmiddag van de Amstel Gold Race tot de geruststellende gedachte dat het misschien nog wel goed kan komen in de sport. Jeugdig elan, enthousiasme, weten-hoe-het-hoort, overtuigend prettig realisme en een ongekende vorm van niet onderdanige nederigheid hadden de heren Michael Valgren en Oscar Riesebeek ons getoond.

Geen ego-geblaas waar de heren voetballers zich in steeds grotere mate aan vertillen, geen vedettenneigingen en geen sjabloonantwoorden. Vooral dat laatste viel op. Op de vraag wat 'zijn grote baas' Vinokoerov tegen Valgren had gezegd direct na zijn winst, was zijn razendsnelle antwoord: 'Ik dacht dat mijn vrouw mijn grote baas was,' waarna hij als een stand-up realist doorging alsof hij die eerste opmerking niet gemaakt had. De nos-vragensteller Han Kock, die doorgaans wel een aardig duel weet uit te lokken, liet het antwoord door de vingers glippen en dat was jammer.

Twee minuten later was de vraag: wat ben jij eigenlijk voor een soort renner, steentjes-specialist of toch meer de heuvelkoersen? De strak gecoeffeerde, blonde Deen haalde diep adem en zei toen: 'Om je de waarheid te zeggen loop ik al twee jaar rond met die vraag en ik heb geen goed antwoord.' Touché.

Behalve dat Valgren slim en goed kan fietsen, heeft hij een 'presentatie' die er zijn mag. Zijn manier van vragen beantwoorden herinnert aan Rolf Sørensen, Bjarne Riis en

Brian Holm, allen Denen. Rustige, bedachtzame mensen die altijd iets zinvolts terugzeiden in gesprekken.

Valgren, 26 jaar oud, is een mooie aanwinst voor het peloton. Zet zijn zonnebril ook af als hij met je praat en die gemanierdheid vind je in alles terug. Plus: hij kan een stevig stukje met de fiets rijden en heeft een neusje voor het juiste moment. Valgren durfde met alle grote meneren rond hem de finale in te gaan omdat hij voelde dat hij de sterkste was. Zou hij gezien hebben dat bij Peter Sagan ‘het kopje eraf was’? Dat zou helemaal sterk zijn.

Van de Nederlandse renner Oscar Riesebeek kende ik alleen de naam. Hij komt uit Ede en rijdt voor de Roompotploeg. Wat een leuke vent! Na afloop toonde hij zich net zo verbaasd als het kijkerspubliek: ‘Ik ben maar een klein rennertje.’ Wat had hij het lang volgehouden in deze grote-meneren wedstrijd! Met zijn 21ste plaats was hij de beste Nederlander in koers. En wat bleef hij er prachtig nuchter onder. Slotwoorden: ‘Het is gewoon mooi om zo hoog te eindigen in een World Tour-koers.’ Geen gebluf, geen geblaat.

Wat een genoeg deze twee renners te hebben gezien en gehoord. Moge de algemene beschaving in deze sport terugkeren. Beter laat dan nooit.

Stel je zo'n vraag?

De Amerikaanse sportwereld stond heel even op zijn kop. De reden?

Top-basketballer LeBron James had zojuist een magnifieke wedstrijd gespeeld en was met 46 punten zijn ploeg voorgegaan in een play-off-overwinning tegen de Indiana Pacers.

Dus?

Dus werd de superster gevraagd de vaak sjabloonachtige nababbel met de jonge, vrouwelijke vedette van TNT-televisie live te doen.

James knikte, hij snapte dat, hij kende zijn positie in de internationale sportwereld en ging klaarstaan, nog nahijgend en tevreden met de monstrueus goede wedstrijd die hij zojuist gespeeld had.

De jonge vrouw van TNT, Allie LaForce, liet de superster zich even buigen om hem iets in het oor te fluisteren. James bukte zich, hoorde haar vraag aan en hij knikte snel. Vervolgens vroeg de jonge vrouw of hij commentaar kon geven op het zojuist bekendgemaakte nieuwsfeit dat de (in San Antonio en in de NBA-wereld) immens populaire echtgenote van de coach van San Antonio Spurs, Erin Popovich, zojuist was overleden in haar woonplaats.

Coach Gregg Popovich is in de NBA een zeer hoog geprezen kenner van de sport. Daarnaast is hij geliefd en uit hij zich aan de linkerkant van de (Amerikaanse) maatschappelijke lijn. Hij is op en top democraat en heeft afgelopen

jaar al een aantal maal zijn president Trump op niet mis te verstane wijze de oren gewassen. Popovich is, als je een vergelijking met een in Europa bekende voetbalcoach zou moeten maken, te vergelijken met Josep Guardiola, maar dan meer gelaagd, beter geschoold, wijzer en ouder. Popovich, al 22 jaar hoofdcoach van de Spurs, maar ook van de nationale ploeg van de USA, heeft in de gehele sportwereld een status bereikt die nauwelijks geëvenaard kan worden. Dat zijn echtgenote van veertig jaar een belangrijke rol in zijn leven speelde, was algemeen bekend. Succesvolle mannen hebben altijd oersterke, slimme en tactvolle vrouwen achter zich staan. Ik weet dat ik generaliseer, maar durf het wel zo te stellen.

De 67-jarige vrouw was enige tijd ziek en haar overlijden kwam toch plotseling.

De volgende twee minuten leverden uiterst opmerkelijke televisie op.

Voor de sporttelevisiekijker was dit echt nieuws, voor de jonge vrouw die de vraag stelde ook en zeker voor de nog na-dampende topspeler.

LeBron James haalde adem, probeerde zijn gedachten te ordenen, maar dat lukte hem niet goed. Hij was klaar gaan staan om complimenten voor de wedstrijd in ontvangst te nemen en een prietpraatje over de verdere gang van zaken te houden, maar nu ineens bevond hij zich in een warboel van gevoelens. Wat moest hij zeggen over de dood van een vrouw van een coach van een concurrent-NBA-ploeg?

De superster vocht tegen zijn opkomende tranen, verloor zichzelf in zijn taalgebruik en ineens was het gebruikelijke niemendalletje na de wedstrijd een mediahype aan het worden.

James probeerde zuchtend en puffend zijn gevoelens te ordenen. Dat lukte niet; zijn tranen wonnen, hij stuurde condoleances naar San Antonio en kwam er niet meer uit.

De beelden van deze superster in tranen werden door alle Amerikaanse televisiestations herhaald en herhaald en binnen de kortste keren begonnen de sociale media op te borrelen.

In eerste instantie moest de jonge, onervaren journaliste het ontgelden, maar al snel werd het een complete oorlog op de woelige golven van de zwakzinnigenkanalen, waar mensen anoniem of met schuilnamen de meest walgelijke ideeën en meningen spuiden.

Ja, het is waar, de sociale media mogen veel betekend hebben in de versnelling van het rondsturen van nieuws, maar dit was nou weer zo'n moment dat het strontputje meteen volliep. Racisme, vrouwvijandige opmerkingen, vreselijke beledigingen; volkomen getikte mensen die James, mevrouw LaForce en de rest van de wereld tot in het allerdiepst van alle zielen wisten te beledigen, te kleineren en kapot te maken.

Een uur later werd een andere top-basketballer, Kevin Durant van de Golden State Warriors, op een ander televisienet om een reactie gevraagd. Ook Durant schoot vol, zocht naar woorden, vond die niet meteen en ook in dat gesprekje ontstond een enorm spanningsveld. Een topsporter die niet of nauwelijks uit zijn woorden kon komen, dat zag men niet al te vaak.

En ook hier reageerde de gore goot op.

Zelfde aanzet, zelfde woorden, zelfde beledigingen... vreselijk.

Een dag later werden de puinruimers, de columnisten dus van grote sites, kranten en rubrieken aan het werk gezet: was het ethisch verantwoord om topsporters, vlak na een wedstrijd en vlak na een training, te vragen wat zij voelden bij het overlijdensbericht van de vrouw van een Amerikaanse topcoach, een man die ze veel en vaak meegemaakt hadden en die beiden heel hoog hadden zitten?

In het enorme gedoe op televisie en op de sociale kanalen mengde zich anderen. De voormalige president van de USA, Bill Clinton was de eerste. Vele bekenden, uit alle hoeken van de Amerikaanse samenleving, reageerden, de strontputten stroomden weer over en pas na anderhalf etmaal ging het stof een beetje liggen.

Eindelijk.

Bleef de primaire vraag: was het louter uit sensatiezucht dat het overlijden van de vrouw van een basketbalcoach in de NBA direct na het verspelen van een moeilijke wedstrijd aan een beroemde sportman werd voorgelegd? Was het pure scoredrift van de zender? Van een eindredacteur? Van een journalist(e)? Wie had hier niet nagedacht? Wie was, misschien op de achtergrond, hier de werkelijk schuldige? Moest je zulke onderwerpen nou écht bespreken met sportmensen die net een wedstrijd gespeeld hadden?

Wie dat weet mag het zeggen.

Ik zat erover na te denken. Was dit wansmaak of opgelegd pandoer, was het sensatiezucht... was het een teken van deze tijd?

Zijn we met z'n allen werkelijk zo diep gezonken? Of is tegenwoordig alles toegestaan voor de kijkcijfers? Is er dan nergens meer enige terughoudendheid te vinden?

Il terzo uomo – De Derde Man

Vóórdat Tom Demoulin in 2017 de Ronde van Italië won, bestonden er al ettelijke fraaie verhalen, prachtig gemaakte documentaires, vele gefluisterde vertellingen, talrijke verzinsels en eindeloos veel boeken vol feiten over deelnemers aan de misschien wel zwaarste drie weken durende wielerskoers ter wereld.

Elke Nederlander met een beetje sportkennis heeft wel eens gehoord van de fietsende Italiaanse halfgoden Gino Bartali en Fausto Coppi; twee totaal verschillende karakters die ruim een halve eeuw geleden het complete land in de greep hielden in hun werkelijk epische veldslagen tijdens de Giro en andere topwedstrijden.

Veel minder bekend is dat er in het Italiaanse wielrennen een renner was die door de tifosi eenvoudig bij zijn koosnaam genoemd werd: *Il terzo uomo*, de derde man. Een knoeperd van een coureur, een man met een indrukwekkende erelijst (109 zeges), een onverschrokken krijger die durf aan kracht paarde en die in oktober 2012 in de bomvolle dom van Monza een heldendienst ontving bij zijn begrafenis.

Fiorenzo Magni overleed op 91-jarige leeftijd. In de Roomsche kerk (waar hij in 1947 getrouwd was) stond iedereen op en begroef men hem onder een langdurig, daverend applaus dat tot ver in de hemel en hel hoorbaar moet zijn geweest. Volgens sommigen bewoog de Italiaanse vlag die de kist bedekte zacht en ritmisch zonder dat iemand het dundoek aanraakte.

Magni was een fenomeen, een man uit de arbeidersstand en ook van vrome eenvoud; een knoest, soms een denker, een waanzinnig goede daler en een man die in de duistere dagen van het midden van de 20ste eeuw een op z'n minst twijfelachtige reputatie met zich torste: was hij nou wel of niet een kille moordenaar geweest in het fascistebataljon dat zich met de voor de Italiaanse geschiedenis zeer belangrijke slag rond Valibona bezighield en dat zeventien mannen doodde in het kleine Toscaanse plaatsje.

Tot en met collega Bartali en de communistische sympathisant Alfredo Martini (later twintig jaar lang bondscoach van de Italiaanse nationale ploegen) werden vele mensen opgeroepen om in een proces tegen Magni te getuigen. Bartali kwam niet opdagen, Martini nam het geweldig voor Magni op en de hem direct na de Tweede Wereldoorlog afgenomen licentie van de Italiaanse wielerbond werd hem teruggegeven: hij mocht weer koersen. Een half jaar later droeg hij de roze trui in de Giro. Nooit echter kwam hij van de nauwelijks opgeloste samenzweringen en militaire daden rond de Slag bij Valibona af. Nooit verwierf hij de bijna adembenemende heldenstatus die Coppi en Bartali mochten ontvangen: Magni werd voor de rest van zijn leven *Il terzo uomo*, de derde man.

Ja, hij won zijn lievelingsronde van Piemonte driemaal, hij declasseerde in '49, '50 en '51 iedereen in de Ronde van Vlaanderen, hij werd driemaal Italiaans kampioen op de weg, hij won driemaal de Giro, won driemaal de hoog aangeschreven Trofeo Baracchi en zijn leven werd in meer dan drie boeken vastgelegd: hij was een held met mogelijk een verleden als moordende fascist. Hijzelf hield het erop dat hij voor zijn nummer was opgeroepen in de beroemde Bersaglieri, de stoottroepen van Mussolini, de legereenheid

waarvan de *marching band* nooit marcheerde, maar altijd in een draf op indrukwekkende manier haar rapsodieën op de wereld losliet.

Magni kon ook zo fietsen. Als hij zijn dag had trok hij tijdens afdalingen in de Dolomieten een spoor van vernieling door het peloton. Hij reed alle bochten scherp aan de buitenkant en hoorde heel wat gevloek, knerpemde remmen en het angstaanjagende geluid van vele valpartijen achter zich.

Hij won zijn tweede Giro door tegenstrever Rik van Steenbergen in een afzink naar Bolzano niet alleen uit het wiel te rijden, maar ook drie minuten voorsprong op hem te nemen. Van Steenbergen zei na de etappe: 'Ik dacht dat ik kon dalen, maar dat is niet waar, weet ik nu.'

Magni was zeker de combine niet vreemd. Ooit beloofde hij Hugo Koblet een mooie Giro-etappe en hij hield woord. Hij durfde zelfs Coppi een etappe aan te bieden, overigens de laatste die Coppi in de Giro zou winnen. Zijn eerste Giro-zege werd ook fabelachtig in elkaar gestoken. Overal over de laatste berg van een moordende etappe had zijn ploeg, Wilier Triestina, 'helpers' neergezet die fraai duwwerk verrichtten, waardoor niet alleen Magni aan de leiding bleef, maar waardoor tevens Coppi dermate gefrustreerd raakte dat l'Airone (de reiger) die avond zijn gehele Bianchi-ploeg uit de Giro terugtrok.

Magni had aan de finish een voorsprong op de nummer twee van 3.14 minuten, zodat men de straf voor Magni lachend bepaalde op twee minuten; dus nog steeds in het roze op twee dagen voor Milaan.

Was dan alles getrukt en duister van de man die ook gaarne met de 'Toscaanse Vlaming' werd aangesproken? Nee zeker niet. Hij kon koersen als de beste en investeerde gedurende zijn loopbaan al in zijn toekomst: hij kocht

garagebedrijven en motorenwinkels op, hij was een van de eerste geslaagde ex-topporters in de bloeiende Italiaanse autobranche en toen het fietsen in Italië ineens afnam door de komst van de scooters en brommers, ging Magni persoonlijk op zoek naar een sponsor die juist niet uit de fietswereld kwam. Het bleek een geniaal idee om met Nivea in zee te gaan, een rijke firma die vrouwen-crèmetjes verkocht. Zo bleef Magni zelf ook verzekerd van een stevig salaris en werd de gehele wielersport geopend voor vele sponsoren die niet fiets-gerelateerd waren. Was getekend: Fiorenzo Magni. Zijn iets oudere zus heette trouwens Fiorenza.

Blijft die schimmige vlek van zijn oorlogsverleden. Waar Bartali de vrome katholiek was, die altijd in de pas liep en geliefd was bij het volk, waar Coppi de opstandige, liberale, zelfs artistieke, vrijzinnige communist was die het bij vele vrouwen goed deed, was Magni...

Ja, wat was hij nou eigenlijk? Hij tekende in de oorlog voor zijn nummer, maar bleef koersen. Toen zijn compagnie naar Albanië gestuurd werd, reed hij met goedvinden van zijn commandant elders in Italië een grote wielerskoers. Het schip dat de compagnie overvoer, zonk: niemand overleefde de ramp.

Door dit voorval voelde hij de druk van het Italiaanse volk: om al zijn overleden makkers te gedenken tekende hij bij, vocht aan een aantal fronten en kwam ook uit in het begin van wat een heuse burgeroorlog had kunnen worden: de strijd tussen internationale partizanen, communisten en fascistten. Er waren mensen die in hem een gevaarlijke verrader zagen, een man die Joden opjoeg. Er waren er ook die bezwoeren dat hij juist een antifascist was en als een

infiltrant-infanterist door de oorlog kwam, terwijl hij bleef koersen (en winnen).

Hijzelf schrok toen hij gearresteerd werd en in het cachot terecht kwam: kende niemand dan de ware werkelijkheid of de werkelijke waarheid? Hij kon dertig jaar cel verwachten; de openbare aanklager was zeker van zijn zaak.

Tegen hem bevriende persmensen zei hij tijdens korte gesprekken: 'Een mens is meer dan louter zijn ideeën.' Pas dertig jaar na het einde van de oorlog werden er overtuigende stukken voorgelegd waaruit zijn onschuld bleek. Hij werd geheel vrijgepleit en sprak er nooit meer een woord over. Een mens is meer dan louter zijn ideeën. Coppi overleed al in 1960, Bartali blies zijn laatste adem uit in 2000 en zoals normaal geworden was, kwam Magni als derde aan de beurt: Il terzo uomo, de derde man.

Bij zijn eerste overwinning in Vlaanderen nam hij slechts één helper mee naar België. Italiaanse renners haalden toen nog hun neus op voor die 'strontkoersen' van het Noorden. Toen hem gevraagd werd waarom slechts één man, antwoordde Magni: 'Dat maakt een eettafelgesprek rond de dagen van die koers makkelijker. Nee, tijdens de koers heb ik hem nooit gezien.' En ja, hij stapte ooit uit de Tour de France terwijl hij in het geel reed. De gehele Italiaanse ploeg verliet de Franse ronde omdat men zich (fysiek) aangevallen voelde langs de Franse wegen. Magni werd die avond gevraagd naar zijn gevoelens. Zijn simpele antwoord: 'Ik ben Italiaan en als Italianen verlaten we hier samen de ronde.' Consequent zijn tot in het bijna oneindige.

In 1956 kondigde hij zijn afscheid aan als coureur. De Giro van dat jaar werd zijn laatste grote wedstrijd met weer

een apart verhaal. In de twaalfde etappe viel hij zwaar en brak zijn sleutelbeen. Iedereen zou hebben opgegeven, maar Magni dus niet. Hij liet een rubberen band vervaardigen die hij om de linker kromming van zijn stuur bevestigde. Het andere einde van de band nam hij tussen zijn tanden en op die manier stuurde hij zich zelfs door zware bergritten en levensgevaarlijke afdalingen heen. Italië genoot van zoveel heldenmoed. Hij werd tweede tijdens de gruwelijke Stelvio-etappe en terwijl een dag later zestig renners opgaven in de koudste etappe ooit in de Dolomieten verreden, bleef Magni doorgaan. Hij eindigde die Giro als tweede achter Charly Gaul.

Nee, hij haalde nooit de grenzeloze en bij tijden zelfs griezelig aandoende populariteit van Bartali en Coppi. Hij was niet zo vroom als Bartali, niet zo goed gekleed en zo aantrekkelijk voor vrouwen als Coppi. Hij was slechts de zoon uit een arbeidersgezin in Toscane. Als men hem dan niet de ‘Toscaanse Vlaming’ noemde, als ze hem niet aanspraken met ‘terzo uomo’, dan heette hij wel een ‘Toscanaccio’, een snoeiharde, nooit opgevende bastaard uit die streek.

Eind goed, al goed? Niet helemaal. Toen er in 2009 een grote, opvallende Giro d’Italia-poster gemaakt werd die door geheel Italië opgehangen werd met daarop de beeltenis van Magni, waren er toch nog steeds anti-stemmen in Noord-Italië die herinnerden aan de oorlog die nog altijd als een veenbrand in Magni’s leven woekerde.

De directie van de Giro besloot toch snel een andere poster te laten maken. Magni schudde zijn hoofd toen hij dat verdict hoorde. En zweeg weer, zoals altijd.

De eerste Amerikaan in de Giro

Niemand wist precies waar hij vandaan kwam. Hij, Joseph Magnani, sprak een mengelmoes aan Engels, Frans en Italiaans en had zich op 14 juni 1946 in Milaan gemeld bij zijn Olmo-ploeg. Hij hielp zijn fietsvriend, Fermo Camellini, toen die kortstondig in het roze reed en viel, in de dertiende etappe, op weg naar Auronzo di Cadore, ongenadig hard tijdens een afdaling en viel huilend uit.

Alleen reisde hij per trein naar zijn Franse vrouw met wie hij in een klein huisje in Nice woonde. Hij, de eerste Amerikaan ooit in de Giro, had grote cols beklommen aan de zijde van Coppi en Bartali, mannen die hem groetten in de ochtend en wiens respect hij verworven had.

Wie hij precies was en waar hij vandaan kwam, wist eigenlijk niemand: zijn naam klonk Italiaans, hij sprak een merkwaardige mix-taal.

De naam Coppi kwam terug in het leven van Magnani toen een Italiaanse journalist in Washington D.C. het beroemde restaurant Vigorelli bezocht, eigendom van Coppi, die graag belegde in het buitenland, en daar prachtige foto's van Europese renners aan de wand aantrof. Een van die foto's was van ene Joseph Magnani, winnaar van de Grand Prix Urigo in 1935. De journalist schreef de naam op en begon later een zoektocht naar Magnani.

De renner was in 1911 geboren in LaSalle, Illinois in een familie van straatarme Italiaanse kolendarbeiders. Omdat die familie te groot werd en er te veel monden te vullen wa-

ren, besloten de ouders de oudste zoon en dochter in 1928 naar Europa terug te sturen naar familieleden die in Nice woonden. De twee tieners werden in Chicago op de trein gezet en reisden via New York per vrachtboot naar Marseille; beiden spraken uitsluitend Engels en matig Italiaans en moesten zich maar zien te redden in Europa.

Magnani begon met fietsen in Frankrijk, in Cap d'Ail, waar hij dagelijks tien uur werkte als kolen- en houtsjouwer. De vrije uren gebruikte hij voor training op een gamele, oude fiets: armoede omringde hem nog steeds.

In 1935 dook zijn naam ineens op in de uitslagenlijsten. De pezige, kleine man die door velen 'L'Américain' genoemd werd, kreeg een profcontract aangeboden en reed voor het eerst op een echte racefiets, een Urago.

Twee jaar later leek hij opgenomen te worden in een kleine ploeg van Engelssprekenden voor de Tour de France, maar toen hij zich in Parijs kwam aanbieden, bleek zijn plaats ingenomen te worden door een Canadees, Pierre Cachon, die de Tourorganisatie een mooi bedrag betaalde om mee te mogen rijden. Magnani treinde terug naar Nice, een illusie armer, want hij dacht dat hij nooit meer de kans zou krijgen in een grote Franse ronde op te stappen.

Weer thuis ging hij door met het harde werk van elke dag: sjouwen. Heel soms kwam er een brief uit Amerika. Van zijn broer Rudy, die priester was geworden en die goed had leren schrijven: het ging moeilijk met de familie in Illinois, ze waren nog steeds arm. En hoe was het in Europa?

In 1942, vlak na een wielervedstrijd aan de Côte d'Azur, werd Magnani door de Duitse Gestapo gearresteerd. Men vroeg naar zijn paspoort en zonder pardon was hij van Amerikaanse profrenner in het tamelijk vrije Zuiden ineens een gevangene geworden.

Hij werd in een deportatiekamp in Noord-Frankrijk geplaatst waar hij, op het moment dat in 1944 zijn originele landgenoten hem kwamen bevrijden, nog 48 kilo woog: Magnani was een menselijk wrak geworden. Of hij ooit nog aan wielrennen toekwam?

Door zijn enorme doorzettingsvermogen kwam hij toch weer terug in het peloton. Een jaar na zijn vrijlating reed hij (in Nice) weer zijn eerste koers en vroeg iemand van wielersponsor OLMO of hij wellicht in de Giro wilde opstappen.

Met alles wat de kleine man in zich had, trainde hij om in juni 1946 in het politiek nog steeds verscheurde Italië mee te kunnen doen in zijn grote droom: de Giro d'Italia. Op 34-jarige leeftijd gaf hij alles, maar maakte in de dertiende etappe een stuurfout, waarna hij weer eens alleen in een trein kwam te zitten die hem naar huis bracht.

Magnani reed nog twee jaar op niveau (zevende in de Ronde van Zwitserland) en was bij de WK in Reims een van de zeven mannen die in de grote hitte van die zondag de streep haalden (31 gestart). Middelkamp won en Magnani kwam als laatste op tien minuten en veertig seconden binnen. Hij had de koers uitgereden en was daar zeer trots op. Niemand in het profpeloton kende hem. Wie was die stille, kleine man? Hij sprak Frans met Fachleitner, een beetje Italiaans met Magni en hij droeg de trui van de USA? En hij wilde niet opgeven.

Terug in Nice veegde hij al zijn spaarcenten bij elkaar en reisde hij met zijn Franse vrouw en zoontje Rudy per boot naar Amerika, zijn vaderland. Voor weer een nieuwe doorstart in zijn leven. Hij nam ook een Europese fiets mee. Je wist immers maar nooit.

Twintig jaar na zijn trieste vertrek van de familie zag hij hen weer terug; vrijwel allen nog steeds straatarm. Hij

vestigde zich in Illinois en werd een kundige wielertainer die later voor fietsenfabrikant Schwinn ging werken.

Hij zag zijn zoon nog wegekampioen van Illinois worden en stierf in 1975, vierenzestig jaar oud en voor de wielwereld een bijna totaal onbekende.

Door een handige Canadees met geld was hij uit de Tour weggehouden, maar hij had wel de Giro gereden, dertien etappes lang. Zijn naam stond in de boeken en Fausto Coppi liet een foto van hem ophangen in een klassiek Italiaans restaurant in Washington.

Daar was het bewijs te zien dat hij ooit als coureur bestaan had. De koffer met truien, bekers, foto's en krantenverhalen over zijn Europese wielerven raakte tussen Marseille en Chicago zoek. Die bewijzen had hij niet meer, hij had slechts herinneringen, mooie herinneringen, maar niemand in zijn omgeving in de Verenigde Staten kon bevroeden wat hij allemaal meegemaakt had tijdens zijn Europese leven. Toen daar ooit naar gevraagd werd, antwoordde hij: 'It was tough, but rewarding. I learned a lot.' Toen gevraagd werd wat hij geleerd had, luidde zijn simpele antwoord: 'Never give up, never!'

Rapaille

Ja, ik houd van sport, van spanning, van tactiek nog meer dan techniek. Ja ik kijk naar bijna alles dat volgens mij belangrijk is en kan me dus ook geweldig verheugen op een goede voetbalwedstrijd. 's Nachts naar basketbal of honkbal kijken? Geen enkel probleem, graag zelfs. Een vijfsetter waarin Federer uitkomt? Ja hoor.

Een van de leukste sportwedstrijden die ik ooit zag? Dameshandbal, Olympische Spelen finale tussen Denemarken en Zuid-Korea. Fabelachtig, puntje van de stoel.

Ooit tot tranen geroerd? Jazeker; het olympisch afscheid van de Argentijn Manu Ginóbili in Rio bij USA-Argentinië met de Amerikanen die zich in een rij opstelden om langs Ginóbili te lopen en hem te bedanken dat hij zolang hun tegenstander en ook hun medestander was geweest. Om nooit te vergeten: warm, sociaal, menselijk in orde, ontroerend tot in de derdemacht en beschaafd. Dat ik daarbij mocht zijn, als commentator nog wel, zie ik nog altijd als een ongelofelijk leuk en gepast afscheidscadeau van *Studio Sport*.

Toen kwam de voetbalwedstrijd Argentinië-Kroatië. In Rusland, bij de Poetin Games.

Ja, ik keek; vol verwachting klopte mijn hart.

Vol afschuw knipte ik die avond de tv uit en dacht: wat een vervelende, kleingeestige en vooral domme miesjmakers. Ja, ik ben opgegroeid in Amsterdam-Zuid.

In een toch al knap tegenvallend toernooi (ik geef toe

dat het alleen maar beter kan worden als wedstrijden er werkelijk om gaan doen) werd op deze avond getoond dat de huidige voetbalmaatschappij bij tijden in ernstige nood verkeerd.

Wat ooit een echt spel was om met plezier te spelen en later een heuse sport werd is voetbal op dit niveau verwor- den tot een oorlog tussen twee ploegen gekleed in Jansen & Tilanus, mannen die elkaar het liefst het licht uit de ogen schoppen, kerels die voortdurend aan de shirtjes van tegen- strevers hangen, aanstellers die gênant slechte toneelspe- lers worden, ontwrichte persoonlijkheden die schoppend proberen een medemens (en tegenstander) goed hard en van achteren te raken, mensen die bestiaal gedrag vertonen en dat alles om... juist, om op een voetbalveld te winnen.

En om dan met vol geblazen ego's door het leven verder te stappen; dat laatste vooral.

Ja, ik weet het: de belangen zijn groot. De financiële achtergronden spelen *overal* mee, maar dat geeft die voet- ballers toch niet het recht om zo veel mogelijk buiten de lijntjes te gaan kleuren en als gedrogeerde gekken van het voetbalveld een slagveld te maken?! Dat expres en bij voortduring hard en gericht op hakken en enkels schop- pen, het uithalen van ellebogen in vijandelijke nekken en tronies bij luchtgevechten, het kinderlijke aanstellen bij fake-overtredingen, de grote waffels tegen scheids- en lijn- rechters, het intens doortrapte tot gemeengoed maken... alles werd in deze wedstrijd tot tactisch geaccepteerd wa- pen verheven.

Alles mocht... het was (met dank aan Jackson Browne) *Lawless Avenues*. Boeiend maar niet echt leuk om naar te kijken.

De strijd keerde terug naar oertijden, uitgevoerd door jongemannen die, gevierd als rocksterren, hun privé-kappers lieten invliegen en die later gemeen hun door Nike of Adidas gemaakte schoenen in het gewetenloze vlees van een willekeurige tegenstander plaatsten; iedere blessure bij een tegenstander was er immers een.

Ooit zei voetbaltrainer Rinus Michels ons dat voetbal oorlog was. Het leek slechts een iets overdreven tegeltjeswijsheid en we lachten erom en haalden het als pseudo-levensmotto naar boven in kroeg- en talkshowpraat.

Wisten wij veel hoe ware degeneratie er echt uitzag?

Nou... zo dus, zoals je in deze wedstrijd in Rusland kon aanschouwen.

Voetbal is inderdaad oorlog en de spelers bepalen de spelregels en vooral de wapens. Bijna alles is toegestaan; het speelt zich af in de jungle die van kort geschoren Zeeuws gras is gemaakt. Dan doen 'we' toch nog een beetje mee in Rusland, nietwaar? Het gras is tenminste van ons.

Het is de spelers aangeleerd op straat; vaak, zo niet altijd, in achterstandswijken waar ook ter wereld, daar waar het recht van de sterkste en ook de gemeenste gold. Winnen is blijven staan en doorspelen, verliezen betekent vertrekken en aan de kant gaan zitten. En dus krijgt de wereld soms een uitvergroot beeld van de ware aard van de spelende mens te zien. We schoppen, trekken, sleuren, spugen, spelen toneel, schaven, verwonden expres de tegenstander, we hebben een grote muil, we beledigen, we vloeken, treiteren, zuigen, we spelen vals en dat alles dus onder de noemer van een voetbalwedstrijd; een in de basis ontzettend leuke bezigheid voor zovelen. Ook voor mij.

Goed beschouwd lopen er daar in Rusland flink wat sportlieden rond bij wie een schroefje los zit. Ze hebben lak aan regels en manieren, hun ego's zijn te zwaar voor hun benen en hun monden zijn buitenproportioneel groot.

Er wordt weleens gezegd dat sport een fraaie spiegel van onze maatschappij is.

Dat klopt, en in het voetbal meer dan in andere sporten.

Volleybal, hockey, honkbal... kent u daar even grote ontsparingen, kooft het in die sporten ook zo ver over? Roeien, basketbal, rugby?

Nee, zegt u; daar lopen mensen rond uit andere lagen van de bevolking, mensen met een ietwat andere opvoeding en opleiding, mensen die vaak een andere moraal met zich dragen, waar ooit ouders, leraren en begeleiders hebben opgetreden, waar dat in de voetbalwereld (bijna) niet gebeurde.

We verharderen in alles, we vinden ook dat *alles* toegestaan moet zijn en dus doen we dat ook in een feitelijk simpel en primair gebeuren als een voetbalwedstrijd. We belazeren en vernielen de boel, we kijken er met de halve wereldbevolking naar, we bidden voor de zege, maar is er iets of iemand die de handrem weet te vinden? Of is er iemand binnen die voetbalwereld die er zelfs maar licht aan denkt om over de boven beschreven problematiek na te denken en iets te gaan veranderen of wellicht te verbeteren?

Nee, een simpele druk op de knop van een 'boermachine' in een willekeurige televisiestudio in Hilversum is ons enige antwoord op al die misstanden binnen de lijnen. De presentator drukt op de knop en het grote publiek lacht zich rot... de rollende, luide boer als simpel commentaar op de vele acties van bijna wrede onsportiviteit op het veld.

Inderdaad, zo kan je ook reageren, maar...

Het past goed in de programmasfeer, het is de juiste klank, de juiste reactie, plat op plat, ordinair op ordinair. De hard lachende mensen kunnen niet anders en ze willen waarschijnlijk ook niet anders.

Alles begint bij een goede opvoeding en met goede manieren. Die koop je niet via Internet of bij de Hema of bij Hudson Bay, die krijg je aangereikt van je ouders of je opvoeders.

En als dat niet lukt, bereiken de wetten van de straat-jungle op enig moment het WK voetbal met, zoals nu, de wedstrijd Argentinië tegen Kroatië. Waar we toch met z'n allen naar gaan zitten kijken, omdat het zo'n goede affiche is. Maar *kijken* we ook echt?

In Nederland keken bijna een miljoen mensen naar die schop- en schaafpartij... dat is aan de lage kant, vind ik.

Doorgeredeneerd echter: bijna zestien miljoen vaderlanders bekeken dus deze wedstrijd niet en deden wat anders; die gingen uit eten, zelf tennissen of naar een concert, naar de bowlingbaan of naar hun oma & opa in Heemskerk.

Met die relativering wordt 'een miljoen kijkende vaderlanders' dus ineens een soort van geruststelling.

Rijden over water

Nee, de geschiedenis wordt er zeker niet door veranderd. Er komt geen ander officieel klassement, maar leuk is het wel om te kijken wat er precies gebeurde in die heel speciale etappe die de Tour van 1999 een ietwat ander verloop gaf dan verwacht. Wat als die idiote valpartij niet had plaatsgevonden?

Ik praat over de beruchte Passage du Gois op 5 juli 1999, een dag in de Tourgeschiedenis die bij vele betrokkenen lang is blijven hangen. De Tour rijdt van Challans naar St. Nazaire. Het is mooi weer en het peloton telt 180 renners. Lance Armstrong draagt geel na de proloog gewonnen te hebben en na de sprintzege van Jaan Kirsipuu, een dag eerder, in Challans.

Om van het bijna subtropische eiland Noirmoutier af te komen, na er per brug op gereden te zijn, wordt een stenen pad door de zee genomen, een stuk aftandse weg, nauwelijks droog en met overal glibberige algenvelden.

Na de droevige Tour 1998, waarin de hele wereld duidelijk werd dat de professionele wielersport tot aan zijn kruin in de problemen zat, probeerde de ASO (zeg: de Tourorganisatie) een opmerkelijke publiekstrekker uit: rijden over water, zonder dat Hans Klok, laat staan het opperwezen er iets mee van doen hadden.

Het complete peloton stormde op de eerste meters van het stenen pad van maximaal vijf meter breedte af, met Armstrong in tweede positie. Ineens, na een paar honderd meter rijden op (letterlijk) dun water, gleed er iemand midden in de grote groep onderuit.

Ik deed commentaar bij de nos, samen met Erik Breukink en Herbert Dijkstra. We bleven alle drie opmerkelijk rustig. Voor het oprijden van de glibberstrook had ik al geroepen dat de Tourdirectie hier te veel risico nam, dat dit meer een circusact was dan een normaal onderdeel van de etappe en eerder onderkoeld deden we na de grote glibberpartij ons zegje. ‘Hopsee, daar ligt een heel pak,’ zei ik luchtig. Het was meteen de beslissing van de Tour, maar dat wist niemand nog op dat moment.

Terwijl de eerste twee kleine groepen ineens op topsnelheid over de smalle dam trokken, werden achter hen fietsen uit elkaar gehaald, stonden renners verdwaasd te kijken en bleven Marc Wauters (Rabobank) en Jonathan Vaughters (US Postal) gewond op de natte grond achter. Twee uitvallers dus. Dat viel toch mee?

Tien kilometer verder, op het vaste land van de Vendée, werd heel voorzichtig duidelijk hoe groot de schade was, wie waar reed en vooral wie de verliezers op dat moment waren: vooral de klassements- en kopmannen Zülle, Boogerd, Gotti, Brochard, Verbrugghe, Belli, Beltran, Lanfranchi, Mancebo, Totschnig en Roland Meier. Dat een vijftal sprinters erbij lag, was jammer voor één dag; sprinters geven immers helemaal niets om klassementen.

Het duurde even, maar na een kwartiertje kwam de mededeling dat in de eerste grote groep 74 renners bij elkaar reden, Armstrong was goed omringd, hij had vier man mee: Hincapie, Livingston, Andreu en Vandevelde. Dat hij Vaughters definitief kwijt was, werd binnen US Postal als een godsgeschenk gezien. Vaughters en Armstrong en Vaughters en de anderen ging helemaal niet samen: compleet andere karakters.

De tweede groep, aangevoerd door een werkelijk brie-

sende Alex Zülle, bestond uit 49 renners. Namens de (toen nog) schoonste bankploeg ter wereld reden Jonker, Dekker en Den Bakker in de groep van Armstrong, en Boogerd wist zich verzekerd van de hulp van Lotz en McEwan, terwijl de onoplettende en luie Zberg en Van Bon verder teruggeslagen waren en in groepen reden die toen al meer dan een kwartier achterstand kenden.

In St. Nazaire sprintte Tom Steels slim naar de winst, volgden (gemeen lachend) 73 renners die ooit vóór de val reden en bedroeg de achterstand van de Groep der Grote Geklopten zes minuten en drie seconden. Juist: driehonderdendrieënzestig tellen.

Daarachter kwam een gezelschap van dertig man op 15.16 en daar weer achter een zieltoegend mannenkoor van eenentwintig kanslozen op 19.23. Roland Meier, tweede kopman bij Cofidis en een renner-in-vorm, bevond zich in deze groep.

Twee mannen, die pas laat konden vertrekken op de Passage omdat hun reservefietsen niet snel beschikbaar waren en zij verder de hele dag alleen moesten rijden, waren Belhovsicks (die binnenkwam op 28.52) en de beschadigde, triest ogende Pascual Llorente (die de koers sloot op 46.42).

Al tijdens de etappe, toen de rook van de geweldige valpartij was opgetrokken, werd de vraag gesteld: moest de koers niet stilgelegd worden om de 'slachtoffers' de kans te geven terug te komen. De wedstrijdleiding zei nee, maar jaren later vertelde Jean-Marie Leblanc mij dat hij de rode vlag buiten zijn wagen had willen hangen. Letterlijk: 'Misschien was de Passage toch te gewaagd. Misschien brachten wij met onze keuze van het te nemen traject net iets te veel risico in de koers. Alhoewel je ook kunt zeggen: als je fietst kan je vallen. Maar nu, *je m'en doute...* Ik twijfel.'

Wat inmiddels ook aardig was? Dat vele analisten op de televisie tribune zich bezig gingen houden met de tactieken die de mannen die nu op achterstand reden zouden moeten gaan uitvoeren. De eerste kreet luidde: maak nu afspraken, kop over kop gaan rijden, rook de aanwezige knechten geheel op, maar kom terug bij de eerste groep. Afrekeningen zouden later wel volgen.

Bij ons legde Breukink ons voor (al snel nadat de eerste groep vol aan het koersen was op vaste bodem): 'Misschien moet Rabobank drie man uit de kopgroep laten terugvallen om Boogerd op te gaan halen.' Waarna hij later nog eens stelde: 'Laat ze remmen, zich omdraaien en tegen de koers terugrijden om tijd te winnen en dat moeten de knechten van die andere klassementrijders ook doen.'

Nuchter nadenken van een ex-renner bleek te hoog gegrepen voor de mannen binnen de koers. Daar waar Boogerd al een 'petit' kopman was, vervloog op deze dag iedere hoop op een goed klassement. Hij zou in Parijs, een kleine drie weken later, op de 56ste plek binnenkomen: naamloos, roemloos en met een achterstand van meer dan honderd minuten. Hij was daarmee (schrik niet) nog steeds de beste van zijn ploeg.

Die avond aan de Franse kust werd duidelijk dat een stunt van de Franse organisatoren meer dan honderd renners in één klap had uitgeschakeld voor een goed resultaat in deze ronde. De aso voelde zich nauwelijks aangesproken: vallen hoort bij wielrennen, zei men. '*Tant pis*', jammer, en het had toch fraaie televisiebeelden opgeleverd.

En ja, de Tour wachtte inderdaad op niemand. Cipollini won de volgende dagen, met veel lawaai en fanfare, vier etappes op rij. Twee dagen na zijn laatste zege was hij alweer aan de Italiaanse kust in zwembroek gefotografeerd.

La Dolce Vita vond hij elders en bepaald niet op de fiets. Het leven ging dus gewoon door; de valpartij en de consequenties daarvan begonnen al langzaam te vervagen. Of toch niet helemaal?

Wat ook wel heel belangrijk was? De tijdrif van Metz, over een glooiend parkoers. Zonder dat er een camera bij hem aanwezig was, ging Cofidis-kopman Bobby Julich (een fervent Armstrong-hater) op een heel vreemde manier onderuit op een lichte afdalende, brede straat waar geen enkele andere renner moeite had met sturen. Julich werd in een Frans ziekenhuis opgenomen en zou nooit meer de oude worden. Waarschijnlijk moet hij knetterhard op zijn hoofd gevallen zijn. De Amerikaan zelf weet niets meer van die val, zegt hij nu nog altijd.

Feit was toen wel dat Armstrong een zeer gevaarlijke tegenstander meer kwijt was en dat hij de Zwitser Zülle (we zeiden er altijd bij: met zijn Hollandse moeder) in die bewuste tijdrif op 58 tellen afstand hield. Let op rekenaars: Zülle verloor in de tijdriften van dat jaar zeven, achtenvijftig en negen seconden op Armstrong. Dat betekende een minuut en 14 seconden over 120.3 km.

Zülle had in Parijs een achterstand op Armstrong van 7.37... In de Passage du Gois verloor de Zwitser 6.03. Ja, Armstrong heeft, toen hij later een echte Boss was geworden, weleens gesteld dat hij in 1999 geweldig veel geluk had gehad dat Zülle ook onderuitgegaan was. In de bergen kwam het immers wel voor dat Zülle de Texaan fluitend loste.

Als de Passage er niet was geweest en als alle betrokkenen die dag ex-aequo (massasprint) waren gekwalificeerd was er een ander Algemeen Klassement gekomen, met misschien

zelfs wel leuke verrassingen. Ik heb het voor de lol eens uitgerekend.

In Parijs was de uiteindelijke top-30:

Armstrong
Zülle 7.37
Escartin 10.26
Dufaux 14.43
Casero 15.11
Olano 16.47
Nardello 17.02
Virenque 17.28
Belli 17.37
Peron 23.10
Van de Wouwer 23.32
Etxebarria 26.41
Hamilton 26.53
Heulot 27.58
R. Meier 28.44
Salmon 28.59
Elli 33.39
Lanfranchi 34.14
Contreras 34.53
Totschnig 37.10
Aerts 39.21
Guerrini 39.29
Faresin 40.28
Gonzalez-Galdeano 43.39
Serrano 45.03
Garcia 45.31
Moreau 45.34
Mancebo 50.31

Perez-Rodriguez 52.53

Simon 53.21

Stel, niemand had achterstand opgelopen tijdens de Passage du Gois-etappe, dan hadden de volgende renners een andere achterstand en plaats in het slotklassement gekregen:

2. Zülle 1.34

3. R. Meier 9.21

4. Belli 11.25

8. Van de Wouwer 17.19

10. Hamilton 20.50

11. Totschnig 21.54

16. Lanfranchi 28.11

17. Contreras 28.50

18. Mancebo 35.15

23. Garcia 40.28

Oké, Zülle verliest de Tour dus met 1 minuut en 34 seconden. Armstrong houdt de Zwitser op 1 minuut en veertien seconden in de drie tijdritten. Oeffff. Dat had nog eens een spannende laatste week in de bergen kunnen worden.

Dit was slechts een wielergebbetje. ‘Wat als’ over een knettergekke gebeurtenis in 1999. Wie maalt er nog om wat er toen gebeurde? Het was een jaar na de Tour du Dopage en het zou vanaf dat moment allemaal veel beter, schoner en mooier gaan met de wielrennerij. Mooie tijden dienden zich aan: een ex-kankerpatiënt verbaasde de sportwereld en stond aan het begin van een Loopbaan; ja, met een hoofdletter. Thans vinden we hem terug met een doorgestreepte naam: voor de ASO bestaat Armstrong al lang niet meer. Pure klassenjustitie. Vele anderen, die kilo’s boter op hun

hoofd hadden, hielden immers hun naam en klassering. En ook hun eer?

Nu we weten hoe dat allemaal ging, hoe de wereld belazerd werd door een compleet peloton schobbejakken, waar zo soms iemand opstond die riep dat het er oneerlijk aan toeging, is het toch weleens aardig om even om te kijken.

Christophe Bassons werd in de Tour van 1999 weggehoond door Armstrong en zijn bende. Hij was de man van koersen op louter water. De Fransman moest politiebescerming aanvragen en belandde in een diepzwart gat nadat hij de wielrennerij had verlaten. In de betreffende etappe werd hij 159ste. Voor de moeite. Ja, in de laatste groep.

Richard Virenque werd (na de scabreuze Tour du Dopage) eerst uitgesloten door de ADO, maar direct weer in de Tour toegelaten door de UCI. De Fransman was immers 'schoon', zei dit machtige college. Ja, ja.

En over uitsluiten gesproken: de Nederlandse rvm-ploeg werd niet uitgenodigd en moest een jaar lang op het strafbankje plaatsnemen. In 1998 riepen Steven de Jongh en Jeroen Blijlevens nog in de buurt van een camera en microfoon in Zwitserland: 'Ik koop nooit meer een Franse auto' en 'Die kut-Fransen'. Ja, ja.

Na zijn etappeoverwinning in 1999 kreeg de Italiaan Gianpaolo Mondini een prachtige aanbieding om bij de ploeg van Armstrong te komen rijden. Enige tijd later werd de Italiaan met een koffer vol verboden middelen in een Italiaans hotel aangetroffen. Hij wist van niets en werd geschorst. Hij bleef ontkennen, had geen idee waar die koffer vandaan kwam. Ja, ja.

In deze Tour reed een compleet leger aan pakkers, gebruikers en nee-schudders rond: Cipollini, Vinokoerov, Dufaux, Zabel, Boogerd, Virenque, Dierckxsens, Brochard,

Beltran, Hamburger, Hamilton, Elli, Hincapie... Je zult ze de kost moeten geven wie niet. Dit is slechts een korte bloemlezing uit de startlijst die ik keurig bewaard heb. Laten we het dan maar 'a sign of the times' noemen, dan klinkt het wellicht sociaal geaccepteerd.

En nee, niemand kon in die jaren iets bewijzen, ook ik en al mijn collega's in de perszaal niet. Het was om knettergek van te worden, maar al die mannen die later deemoedig het hoofd moesten buigen, kwamen door vele, zo niet alle laboratoriumtesten overal ter wereld heen. Bij de uci zeiden ze dat er niets te vinden was. De renners lachten in hun vuistje en wij volgers voelden ons alsof we over een glibberig weggetje reden.

Bij dat hele grote verhaal over het begin van het Armstrong-tijdperk is de Passage du Gois van 1999 slechts een smal, glibberig weggetje gebleven en meer niet. Eb en vloed maken de ondergrond daar voor de Franse kust schoon; iedere dag weer. Wielrenners zouden ook eb en vloed moeten kennen om een en ander schoon te maken.

En wielerjournalisten eigenlijk ook. Er is namelijk nog een kleine, bijna niets voorstellende zaak uit die Tour van 1999 waar ik me diep voor schaam. In de etappe van Saint-Galmier naar Saint-Flour, verreden op 16 juli onder een zwaar drukkende warmte, werd de Limburger Marc Lotz achtste. Op 1.32 achterstand van winnaar David Etxebarria. Het was reden voor alle Nederlandse journalisten om als gedrogeerde halve gekken achter Lotz, die gelost was uit de kopgroep van de dag, aan te hollen om hem de indrukken van die etappe te gaan vragen.

U moet weten dat dit precies de enige maal was dat een Hollandse renner in deze Tour bij de eerste tien van de dag reed. Echt waar. De enige etappe dat 'we' iemand bij

de eerste tien van de dag hadden! Om knettergek van te worden. En wij, luizige nieuwsmakers die werkelijk geen enkel nieuws over Nederlanders te melden hadden, renden achter de verbaasde Limburger aan en begonnen ergens midden in een weiland, ver van de finishlijn, met een ondervraging waar Willem Holleeder thans moeite mee zou hebben. Mensen van de radio, de televisie en alle aanwezige dagbladen renden, duwden, sjorden, vloekten en vroegen. Tegenover ons stond een leuke Limburgse jongen die, zeer tot zijn spijt, achtste was geworden in een overgangsetappe waarin idioot grote verschillen opgetekend werden. Hij kon er ook niets aan doen dat mannen als Simon, Elli & Lelli, De Wolf, Castelblanco en Bessy hem waren voor gebleven. Hij zei dat hij zijn best gedaan had. Achtste, meer had er niet ingezeten.

Ja, ik rende ook mee; voor de nos-tv, niet voor mezelf. Ja, ik zocht ook positie om Lotz goed in beeld te krijgen en ja, ik schaam me nog steeds diep voor ons stupide kuddegedrag van toen.

Het is goed dat mijn ouders dat toen niet hebben moeten meemaken. In de hemel wordt de Tour namelijk niet uitgezonden. Een verdieping lager waarschijnlijk wel.

Is liegen moreel toegestaan?

Twee jaar geleden tijdens een voordracht in Amsterdam kwam het gesprek op liegende wielrenners. Een deel van het publiek wilde dat ik doorging op het thema 'gebruik van verboden middelen in de sport', waar ik nauwelijks iets meer van weet dan de 'mensen in de straat' en die mensen weten er verdomd weinig van.

We kennen allen zo'n beetje de contouren, we leven op golven van selectieve verontwaardiging en soms zijn we een beetje boos, maar het fijne weten we er niet van. Veel is hear-say en de algemene indruk is lange tijd geweest (en is nog) dat in bepaalde sporten 'gebruik' heel gewoon was en wellicht ook nog wel is. En omdat het gewoon was, gebeurde het. Als je er met betrokkenen over sprak dan wist je ook dat er gelogen werd. Dat was (en is) standaard.

Zonder de betrokkenen als onmensen te duiden, maar wat deden Ben Johnson, Michael Boogerd, Ria Stalman, tientallen Bulgaarse gewichtheffers, Laurent Jalabert, zo soms een voetballer, Erik de Bruin, een treinlading aan Russen en Oost-Duitsers, Sammy Sosa, soms een compleet peloton aan Tour de France-renners, tennisspeelsters, honkbalwerpers, Carl Lewis, Jeroen Blijlevens en waarschijnlijk honderden of tienduizenden sporters meer? Ze logen en velen kwamen ermee weg.

Sommigen kwamen in de rebound terug naar een podium waar ze naakt op gingen staan en riepen: 'Ik heb ooit gelogen, het was waar, ik nam verboden middelen, neem me niet kwalijk, ik was stom.'

Steven de Jongh kreeg ruim applaus omdat hij het open en luid deed: hem werd meteen alles vergeven, zijn eerlijkheid werd gewaardeerd.

Rolf Sørensen, in het doping-kritische Denemarken, gebruikte een live televisieuitzending om een uur later, als herboren, fluitend door zijn land te kunnen lopen en in mei van 2018 kreeg Karsten Kroon bij ons geen pek en veren, maar veel meer begrip van de toehoorder en toeschouwer.

Ergens las ik dat dit misschien de aanzet zou moeten zijn voor die velen die nog niet bekend hebben. Kijk eens naar Kroon: hij bekent en blijft rustig, het wordt geen opvoering van weer een zoveelste bekend toneelstukje. Kroon werd nu vooral geafficheerd als ‘kind van zijn (wieler)tijd’, waar we nu, zo lijkt het, meer van zeggen te snappen en weten of in ieder geval meer begrip voor hebben dan in het nabije verleden.

Natuurlijk zal het putje van de kwetsers in de sociale media nog even gifwolkjes veroorzaken, maar je mag toch rustig zeggen dat Kroon er behoorlijk goed van afgekomen is, terwijl zijn (verre) voorgangers in het riool werden gegooid, gevierendeeld, geschorst en hun menswaardigheid werd ontnomen door de rest van de maatschappij.

Liegen was enige tijd normaal en geaccepteerd. Het volgde op verboden zaken en een prachtig voorbeeld was altijd de profwielrenner Jeroen Blijlevens, die als antwoord op de vraag of hij weleens verboden middelen had genomen, steevast tegen al zijn vragenstellers zei: ‘Ik ben nog nooit positief bevonden,’ wat zijn waarheid was. Dan keek hij de vragensteller met brutale ogen aan en had hij zijn werkelijkheid verklaard en kon hij zich omdraaien.

De beroemde D-vraag stellen heeft decennialang stand-

gehouden. Ja, ik deed het ook, omdat dat het enige leek wat een journalist kon doen in bijvoorbeeld de atletiek- en wielerved. Via laboratoria, sportbonden en sportbobo's kwam een mens geen stap verder en wat restte dan anders dan de directe vraag: 'Heb je weleens...?' Waarna de leugen werd geboren.

Achteraf bezien is dat een stomme, niet ter zake doende vraag. Lance Armstrong en Michael Boogerd hebben zich er tegenover mij ettelijke malen met een knallende leugen mee kunnen redden. Ontkennen, liegen, blijven liegen en ten slotte, na jaren, een mea culpa. Door de knieën gaan en ieder op zijn of haar manier toegeven, een snufje berouw of nauwelijks spijt tonen en hopen dat de inboedel (lees: het verdiende geld en de medailles) nog een beetje gered kon worden.

Op enig moment begreep ik het hele tableau. Ik had begrip voor al die sporters die, eigenlijk best eenvoudig, met de verklaring kwamen: 'Ik moest wel om de anderen te kunnen bijhouden.' Ik begreep van wielrenners die gepasseerd werden door mannen die een jaar eerder nog in twee pelotons achter hen reden dat er snel van tactiek veranderd moest worden, maar waar ik toen tegenaan botste was het enorme gemak waarmee er over die materie gelogen werd. En waarmee men doorging en doorging.

De leugen was de nieuwe waarheid. Marion Jones huilde waar we allemaal bijstonden, Lance Armstrong koos voor een protserig wereldtoneel, Maria Sjarapova veinsde onwetendheid, Laurent Jalabert zei er niets van te snappen en zichzelf 'schoon' te verklaren, terwijl de werkelijkheid toch echt anders was en Mark McGuire, de homerun-kampioen in de MLB, zette een groot hek om zijn huis en bleef jaren binnen.

En de tijd heelde alle, zo niet vele wonden. Boosdoeners kregen weer baantjes in hun eigen, oude metier, het televisiepodium bij grote wielervedren werd (zie de nos en RTL- televisie), zoals bijna altijd, bevolkt door vele vroegere overtreders en iedere ochtend kwam de zon weer op en iedere avond ging die weer onder.

Terug naar die avond in Amsterdam. Op enig moment vroeg ik, letterlijk: 'Wie denkt u dat er in de afgelopen jaren meer gelogen heeft: Michael Boogerd of Mark Rutte?' Er volgde een besmuikt gelach en iemand riep: 'Dat is geen eerlijke vraag.' Bij hand opsteken en na heel wat geruis in de zaal bleek dat 90 procent van de aanwezigen voor Mark Rutte hadden gekozen. Een groepje verstokte vvd'ers keek de andere kant op of begreep de vraag niet. Een ander riep ook nog: 'Maar Rutte is een politicus en dat zijn we zo gewend. Boogerd is een sportman en van hem wil je het niet weten.'

In april ergens heb ik met stijgende verbazing de toneelstukken van onze premier en die Kwiebus naast hem in de Kamer zitten bekijken. Ja, liegen is Ruttet tweede naam geworden. Liegen en dan de leugen weglachen, en hij komt er op een nette manier mee weg. Hij overwint stormen en hoge zeeën omdat hij verrekke handig is en ons allen heel goed bespeelt. Met behulp van vriendjes en politiek gelijkgestemden laveert hij langs werkelijkheid en onwaarheid en krijgt nog overal de handen op elkaar. Hij jukt, hij speelt toneel, hij verdraait sommige waarheden en doet dat allemaal om ons land te redden.

Ieder mens, zo heb ik weleens gelezen, liegt gemiddeld tweemaal per dag. Mark Rutte rijdt in de kopgroep van alle leugenaars. Hij is die slanke, goedgebekte kampioen van

‘de leugen om bestwil’. Hij heeft het uitgevonden en van de leugen een scherp politiek wapen gemaakt.

Op de achtergrond roept iemand: ‘Mark, waar blijven die 1000 euro?’ en elders zegt iemand met trieste stem: ‘Hé Mark, is die onderste steen van de MH 17 nu al boven?’ Een wetenschapper zegt: ‘Op de vraag of het liegen bij hem stupiditeit of kwaadwillendheid betekent, is zelfs moeilijk een antwoord geven.’ Mark Rutte lacht hard en zegt letterlijk: ‘Liegen is af en toe noodzakelijk.’ Op dat gezegde zijn vele andere wereldburgers – sportkampioenen, harde werkers, ondernemers, kerkvaders, filmsterren, eenvoudige arbeiders en u en ik – keihard afgerekend.

Overigens is de uitspraak ‘Ik lieg nooit’ de eerste grote leugen op dees’ aard.

Seks en de Tour

Oei, een gevaarlijk onderwerp. Seks. De liefde bedrijven. Opspelende chromosomen, zoals mijn oma weleens zei. Kom er niet om in de Tour. Toen ik er ooit begon, vijfenveertig jaar geleden, bestond het fabeltje dat een zaadlozing voor een ronderenner bijna automatisch inhield dat hij de dag erop moest afstappen: geen kracht meer in de benen.

Frank Hoste, een goede wegsprinter in de jaren tachtig en daarna enige jaren onze chauffeur, vertelde me ooit dat hij de Tour binnenkwam en van oudgedienden leerde dat je het best kon gaan slapen met een elastiekje of strak aangebonden touwtje rond de edele delen. Een erectie was de voorbode voor slecht nieuws; alle goede sappen moesten in het lichaam blijven.

In de jaren zeventig was er een jonge renner (om privacy redenen noem ik zijn naam niet) die op een avond de auto-sleuteltjes van een soigneur leende en vanuit Noord-Frankrijk gas gaf naar een afgesproken plaats in Nederland. Daar wachtte zijn geheime lief in een motel en de twee lieten elkaar iedere hoek van de slaapkamer zien. De renner in kwestie roste terug naar zijn Franse hotel, enkele honderden kilometers zuidelijk, waar hij samen met zijn ploeggenoten aan het ontbijt verscheen. Zwijgend schoof hij aan tafel. Na ongeveer veertig kilometer in de etappe moest hij het peloton laten gaan. Hij had kramp.

Ook fameus was de cavalcade van Mario Cipollini. Volgens geruchten had hij in Brussel een jonge, schone Italiaanse het hof gemaakt en was als een vaatdoek aan het

ontbijt gekomen. De etappe ging die dag naar Valkenburg en de ploegleider van Mooie Mario zei onversneden tegen zijn vedette: ‘s Nachts een man, overdag een man. Ik wil je in de aanval zien!’

Dus vertrok Cipo meteen en solo uit het verbaasd reagerende peloton. Was de Italiaan gek geworden? Met zweetdruppels zo groot als doperwten fietste hij naar een voorsprong van vijf minuten, totdat alle sappen in het lijf helemaal op waren. Het peloton haalde hem bij, Cipo kreeg nog een klopje op de schouder van een ploeggenoot en stapte maar af. De herinnering aan zijn formidabele nachtelijke prestaties bleven zoet. En nu hoefde hij ook niet meer die rotbergen over.

Nee, dan Greg LeMond. De Amerikaan was een van de eerste renners die zeer ostentatief en voor iedereen zichtbaar zijn vrouw in het rennershotel haalde en ook nog, licht snoevend, vertelde aan omstanders dat een gezonde vrijpartij helemaal geen kwaad kon. De wíelerwereld sprak daar, uiteraard achter de hand, schande over. De Tour rijden betekende toch, historisch gegrondvest, drie weken onthouding. In de Franse pers werd er speciaal melding gemaakt van de vrijheden van de familie LeMond. Het journalistengilde schreef dat verhaal van Lemond gretig op. Dat was typisch Amerikaans, vond men toen! Onzin.

En dan Peter Post, de tsaar aller ploegleiders. In de jaren tachtig verbood hij de vrouwen van Jan Raas en Cees Priem (die samen naar Noord-Frankrijk waren afgezakt om hun echtgenoten te zien en te spreken) in het rennershotel te blijven slapen. Dat was voor Post bijna een doodzonde: de dames moesten in het stadje maar een ander hotel vinden.

Eind jaren zeventig werd in de kamer naast mij in het hotel in Morzine een flinke vrijpartij gehouden. Hoorbaar

vooral, met flinke uithalen en gebrom, en wiebelende schilderijtjes bij mij op de kamer. De volgende ochtend trof ik de bewoner, die ook net zijn deur uitkwam; een behoorlijk goede renner, top-tien coureur.

Achter hem liep een jonge jongen, typisch een niet-wielrenner. Later begreep ik dat die renner destijds een van de weinige homo's in het peloton was en dat hij de nacht voor de rustdag had uitgekozen voor een klets-boem-oui j'arrive-partijtje.

En ja, dan was er dat altijd heilige moment dat de renners in Parijs met hun vrouw of vriendin werden herenigd. De Tourorganisatie huurde in de jaren zeventig en tachtig een kast van een hotel voor alle ploegen samen af. Ex-renner Gert Jakobs vertelde me ooit lachend: 'Als je buiten dat hotel stond, kon je dat hele gebouw ritmisch zien bewegen.'

Wij van de nos sliepen ook in dat hotel, en op enig moment kwam ik in de koffiecorner naast een mij bekende jonge vrouw te zitten, de vrouw van een coureur. Haar man was nog niet van de Champs-Élysées teruggekeerd en zij zat te wachten, klein koffertje naast zich. Ze was een leuke, vrolijke flapuit die me ongecompliceerd uitlegde hoe al die vrouwen en vriendinnen van al die renners zich nu voelden in deze uren. 'Het enige wat we straks moeten doen is ons snel uitkleden en onze benen uit elkaar doen,' zei ze licht blozend.

Even later zag ze beweging in de lobby en stond snel op. Ze zei: 'Aan het werk.' En liep weg.

Een nieuw leven voor een stille ster

Ze had vaak een licht bevroren glimlach om haar mond. Ze was vriendelijk, bijna verlegen, nooit liep ze vooraan, nooit was ze de aanjaagster, maar in haar lijf school de wil om te winnen.

Ze kwam uit het Friese Wijckel (Gaasterland), dat zij zelf Wikel noemde. Tweetalig, maar spoedig drietalig door Amor op schaatsen: vloeiend in het Fries, Nederlands en Italiaans. Soms kort en hevig vlammend in interviews als ze geslaagd was in haar opzet, vaak kort van stof, soms twijfelend, altijd bescheiden. Haar fraaie 1500 meter van Calgary staat me nog voor de geest: nooit reed een Nederlandse vrouw harder dan op 3 december 2017: 1.52.06. Ard Schenk haalde die tijd nooit, bedenk dat wel.

Iedere sport heeft vedetten, grote schreeuwers, invaliders, onopvallende helden en twijfelaars nodig. Het schaatsen kreeg Marrit Leenstra in de schoot geworpen. Prima vrouw die hard werkte, mooi teleurgesteld kon zijn, en steeds weer terugkwam. Haar olympisch brons van dit jaar in Zuid-Korea was een brons voor ons allen. Ze hield 0.01 seconde voorsprong op de nummer vier, een plaats die ze goed herkende. De hele Nederlandse sportwereld was die avond blij voor haar.

Toen Marrit Leenstra in de zomer bekendmaakte dat ze stopte met topsport, dacht ik: goed gedaan meid, wat een grote beslissing na twaalf jaar topsport. Meer dan een decennium aan het schaatsen gegeven en toen ineens was het verder wel goed: ze ging in Wageningen studeren. Mooie

studierichting ook: geo-information science. Waar werkt ze over een aantal jaar en hoe helpt ze de wereld een betere plaats te maken?

En de volgende botsing...

In zijn Twitter-strijd met velen heeft de Amerikaanse president Donald Trump nu basketbalspeler LeBron James als 'mikpunt' gekozen. De voorgeschiedenis: het botert sowieso al niet tussen veel zwarte topsporters en de president. Eerder al waren er woordenwisselingen tussen footballspeler Colin Kaepernick en Trump, en later tussen basketballer Stephen Curry en de president.

Toen Trump verleden jaar Alabama (dé footballstaat in de USA) bezocht, had hij wel een oplossing voor de voor het Amerikaanse volkslied knielende footballspelers. Vrij vertaald: 'Ontsla die hufters, ontsla ze. Je moet ze er gewoon uitgooien.'

Nadat de Warriors NBA-kampioen waren geworden werd duidelijk dat de betrokken spelers een traditioneel bezoek aan Het Witte Huis niet gepast vonden. Trump trok daarna de uitnodiging pijlsnel in: als ze niet wilden komen, ontzegde hij hun ook de toegang tot het Heilige der Heiligen.

Nu dus LeBron James, die in augustus tijdens een grote bijeenkomst in Akron, Ohio, zijn geboorteplaats aanwezig was. Daar schonk hij de gemeenschap voor ettelijke miljoenen aan fietsen en helmen voor de plaatselijke jeugd. James doet zulke dingen vaker; hij zorgt graag voor de armste zwarte jeugd, in het verleden samen met onder anderen Michelle Obama, de vrouw van Trumps voorganger. James weet waar het over gaat: hij komt zelf uit een arme, slechte en gevaarlijke wijk in Akron.

Bij deze samenkomst was ook CNN-televisie aanwezig

met verslaggever Don Lemon. Hij vroeg James onder meer wat hij tegen de president zou zeggen als ze tegenover elkaar zouden komen te zitten. James antwoordde: 'Ik denk niet dat die gelegenheid zich zal voordoen.'

Een vrij duidelijk politiek statement dus en ja hoor, een paar uur later kwam de te verwachten tweet van Trump: 'LeBron James werd geïnterviewd door zo ongeveer de domste man die op de televisie te zien is: Don Lemon. Die man deed LeBron James intelligent overkomen en dat is niet makkelijk. I like Mike!'

De laatste kreet sloeg uiteraard op Michael Jordan, de man tegen wie James altijd wordt afgezet als het om 'de beste basketballer ooit' gaat. Een flinke steek in de rug van James dus van de president.

Het meest opvallende aspect aan deze tweet was dat een blanke man zich uitliet over de intelligentie van een zwarte Amerikaan die ingezet werd over de rug van een andere zwarte Amerikaan (Lemon).

Voor velen in de USA was dat een stap te ver en Trump kreeg felle kritiek uit de liberale, gematigde en vrije pers over zich heen. Ging zijn vermeende onderhuidse racisme nu ineens opspelen en bracht hij het door deze tweet boven de grond? Het had er alle schijn van.

James had tijdens zijn toespraak in Akron gezegd dat hij, opgevoed door 'a single mom', een kinderfiets altijd een prachtig vervoermiddel had gevonden om uit zijn straatarme buurt weg te komen en dat hij daarom de hele jeugd van Akron een fiets (plus helm) schonk. Trump ging daar geheel aan voorbij en maakte de aanval op James persoonlijk en doordrenkt van racistische gevoelens.

Op zaterdag kwam Melanie Trump ook in het strijdveld. In een tweet prees ze de basketballer James voor zijn inzet

voor de armen in Ohio en kondigde ze aan graag te willen komen kijken in de door James bekostigde projecten. Hoe dat te verklaren?

Als u negen minuten tijd over heeft na het lezen van deze tekst en u het antwoord van de Amerikaanse journalist Don Lemon wilt horen en zien, verwijs ik u graag naar Internet en een bijdrage onder de titel: 'Don Lemon rips Trump over personal attack'.

Inderdaad: het zijn bizarre tijden.

Spanjes sportieve slagader

Om de Ronde van Spanje een beetje te begrijpen moet je niet alleen maar voor de tv hangen en met enig dedain roepen dat alle Spanjolen ‘gore pakkers’ zijn en dat ze op een enkele uitzondering na geen tijdritten kunnen rijden. Na ongeveer twintigmaal de Vuelta bezocht te hebben en wat kennis tot mij te hebben genomen, denk ik die koers enigszins te snappen.

Het begon ooit met het bestuderen van de geschiedenis van de jaren dertig in Spanje, over Koning Alfonso XIII, de playboykoning die in 1931 Spanje vrijwillig verliet maar officieel nooit afstand van de troon deed.

Op 14 april 1931 begon de Tweede Spaanse Republiek en kende het land twee aansprekende wielersleuven: de rondes van Catalonië en die van het Baskenland, beide sleuven in het redelijk welvarende noorden des lands. In Zuid-Spanje, onder de lijn Salamanca-Madrid-Valencia, was het wegneniet afschuwelijk slecht en had niemand geld om een wedstrijd te organiseren.

Dat was het moment dat Clemente López Dóriga opstond, een oud-renner die nadacht over wat hij met zijn leven aanmoest in het totaal verscheurde Spanje. Hij meldde zich bij krantendirecteur Juan Pujol van de Madrileense krant *Informaciones*.

De twee mannen bedachten een fietsronde door Spanje, met buitenlandse deelname, met *Informaciones* als sponsor (net als *l'Auto* bij de Tour in Frankrijk en *La Gazzetta dello Sport* bij de Giro in Italië). Alles ter meerdere glorie van de

Tweede Spaanse Republiek en haar Spaanse sportlieden. Spanje moest opengebroken worden, moest een sympathieke gastheer zijn voor andere, buitenlandse sporters en de naam *La Vuelta* zou nog tot ver in de toekomst reiken.

En zo vertrokken op 29 april 1935 vijftig renners voor de eerste rondgang door een land dat van binnenuit geweldig onder druk stond. In het zuiden des lands waren niet alleen geen goede wegen, maar ook geen behoorlijke hotels. De mensen waren vaak straatarm.

De liberalen en socialisten konden maar geen vrienden worden, de driehoek kerk-staat-grootgrondbezitters leek (te) hecht, maar Spanje was in die dagen nog niet klaar voor begrippen als echtscheiding, achturige werkdag, vrouwenkiesrecht, laat staan abortus of homo-acceptatie. Wat dat laatste betreft: dat zou in Spanje nog dik zeventig jaar duren!

In de tussentijd was de Burgeroorlog uitgebroken, die overging in de donkere jaren veertig, waarna Franco een volkomen onbegrepen en internationaal gezien ongevaarlijke en nauwelijks invloedrijke politiek heerser werd. Spanje presenteerde zich in de jaren zestig ineens als een vakantieland voor zon-hongerige Noord-Europeanen en na de dood van Franco bestond de *Vuelta* nog steeds en bracht renners voort van het formaat Berrendero, Rodríguez, Bahamontes, Fuente, Poblet, Mauri, Delgado, Indurain, Olano, Heras, Contador en Valverde.

Maar hoe verging het die vijftig mannen die in april 1935 in Madrid klaarstonden? Ze streden de strijd der dapperen, hadden twee weken tergend slecht weer te verduren, reden door modder en slijk, deden soms meer dan vijftien uur over een etappe, doorkruisten het hele land en het publiek

juichte ten slotte de Belg Gustaaf Deloor toe, de man die na veertien etappes en 3425 kilometer dik twaalf minuten voorsprong had op de Spaanse vedette Mariano Cañardo.

Vrijwel niemand weet dat ook twee koene Nederlandse renners, gestald bij de zogenaamde Belgische ploeg, Madrid haalden. Marinus Valentijn werd derde in de tweede etappe en tiende in het eindklassement, en Gerrit van de Ruit werd veertiende. Beiden klaagden over het ongelooflijk slechte eten ('Soms een pollepel olijfolie'), de slaapplaatsen ('Luisen, vlooiën, muizen en ratten') en dat ze etappes achter elkaar bij boeren langs het parkoers om jutezakken moesten bedelen om daar tijdens de koers een beetje warm mee te worden.

Terug naar de Catalaanse held Cañardo van dat jaar. Daags na de Vuelta ging hij met de Spaanse minister van Cultuur naar de gevangenis in Madrid, waar de Catalaanse president in ballingschap, Lluís Companys i Jover, in detentie geplaatst was. Cañardo gaf zijn trofee voor de tweede plaats plus de bos bloemen van de dag ervoor aan 'zijn' politicus, die vijf jaar later in Parijs weer gevangen genomen werd door veiligheidsagenten van Franco.

Companys werd later doodgeschoten door een vuurpeloton in Barcelona. Voordat er geschoten werd, deed de Catalaan zijn schoenen uit; hij wilde zijn eigen aarde onder zijn voeten voelen. De liefde tussen Catalaanse renners en alles wat Vuelta en official was, bekoelde in die dagen heftig.

Een jaar later werd de tweede uitvoering van de Vuelta gereden. Weer met vijftig renners, weer met de Belg Gustaaf Deloor als winnaar. In de zestiende etappe deed zich een incident voor. De laatst overgebleven Baskische renner, Francisco Goenaga, reed alleen weg in een beklimming. Hij werd bijgehaald door de grote 'vedette' Cañardo, die de

Bask hard van zijn fiets sloeg. Hiermee had de Vuelta weer een belangrijk deel van Spanje tegen zich, Baskenland, vooral omdat de organisatie niet tegen Cañardo optrad.

Zelfs na afloop van de ronde (de nummers een en twee waren de broers Gustaaf en Alfons Deloor uit België) bezochten diverse Spaanse coureurs de burelen van de krant *Informaciones*. Het kwam tot vechtpartijen tussen renners en organisatoren; het heftige leven van de Spaanse straat, de opstanden, schietpartijen, moorden en het algemene gevoel van groot onbehagen plantte zich voort in het wielerpeloton. Iedereen probeerde zijn eigen hachje te redden en eiste geld; de gemaakte afspraken, deals en 'slagjes' telden ineens nergens meer, het was chaos en er werd letterlijk gevochten voor 100 peseta's.

De organisatoren besloten na twee edities geen Vuelta meer uit te schrijven: Spanje was nu een grote, bijna ongeleide revolutiestaat waar niemand zijn leven zeker was. Spaanse renners die elders in Europa gingen koersen, verbleven door het jaar heen in huizen in Pau en Biarritz en waren hun leven niet zeker als ze de grens bij San Sebastian passeerden. Velen bleven jarenlang in ballingschap leven. Beroemd is het verhaal van de bij het volk zeer vermaarde renner Julian Berrendero. Na de Tour de France van 1936 keerde hij niet naar Spanje terug, maar kocht een appartement in Pau. Een jaar later schonken de Spaanse renners in de Tour de helft van hun premies aan Spaanse oorlogswezen. Toen de vreselijke burgeroorlog in 1939 ten einde kwam trokken meer dan 300.000 Spanjaarden in grote haast de grens over naar Frankrijk en verder Europa in of naar Portugal; het falangistische regime van Franco was voor hen te veel.

Berrendero deed toen iets totaal onverwachts: hij verliet

Pau, reisde naar Irun en stapte na jaren afwezigheid daar de Spaanse grens over; hij wilde in zijn vaderland leven, hij wilde zijn vriendin (die hij trouw was gebleven) weerzien. Bijna onmiddellijk werd hij gearresteerd en gedeporteerd naar Madrid, waar hij gevangen werd gezet op bevel van Franco zelf. De 'Generalissimo' was niet content over uitspraken van de wielerheld in 1936 gebezigd en gooide hem zonder pardon in de bajes.

Berrendero, een echte held in zijn dagen, kwam pas na de dood van Franco terug op de gebeurtenissen uit die tijd. In zijn door de Franco-regering streng nagelezen en geselecteerde biografie, noemt hij zijn hechtenis in Madrid 'een tijd dat mijn wielerlicentie werd ingetrokken'. Censuur dus.

De renner werd bijna twee jaar vastgezet en kon in 1941 ondervoed en zwak de gevangenis verlaten. Drie maanden later zou hij zijn koerskieren weer aantrekken.

De kort toegejuichte democratie was allang vervangen door 'el Movimiento' en Franco werd een Generalissimo waar het volk schrik van had. Niemand kon bevroeden dat deze niet intelligente, maar wel slimme, doortrapte militair zesendertig jaar aan het bewind zou blijven. Historici noemen een cijfer van een half miljoen slachtoffers onder zijn bewind. De helft op het slagveld, de andere helft door brute moord en voor het vuurpeloton. In dat Spanje leek het even niet gepast een wielerkoers te rijden.

Maar in het vroege voorjaar van 1941 kwam de missive dat er namens de staat Spanje een derde uitvoering van de Vuelta zou gaan plaatsvinden. Europa stond dan weliswaar in brand, Spanje was officieel 'neutraal' verklaard en dus zou er gefietst kunnen worden. Hoe dan ook, met wie dan ook.

Franco had zichzelf tot voorzitter van de Spaanse wielerbond benoemd en de mensen van het ministerie van Onderwijs en Ontspanning deden hun werk. De koers zou over 4406 kilometer gaan, ditmaal zonder de grote wielersponsors BH en Orbea, die geen geld meer hadden. Voor hen in de plaats had men de grote voetbalclubs gevraagd renners te adopteren en dat gebeurde. Enkele Catalaanse renners werden opgenomen door Barcelona of Español (de Catalaanse schrijfwijze Espanyol werd door Franco verboden!) en droegen ook hun clubkleuren in hun wielershirts. Het merendeel van de 32 (!) renners echter die aan het vertrek kwamen, reed in een grijs shirt met het wapen van het door Franco geleide Sportdepartement op de borst.

Er bestond twijfel of er wel buitenlandse renners naar Madrid konden of durfden te komen. Wel was al gesteld dat die deelnemers vrijgesteld waren van de voedselrantsoenen voor de Spaanse coureurs. Zij kregen als ze kwamen opdagen voldoende te eten en slapen in redelijke hotels; de Spanjaarden moesten het met veel minder doen; vaak een stozak bij de boer. Alle Belgen en Italianen bleven weg, op het laatst kwamen slechts vier Zwitsers zich aan het vertrek melden, en zo begon een idiote uitvoering van de derde Vuelta. Binnen de kortste tijd stapte toprenner Mariano Cañardo af en veinsde een zware beenblessure te hebben. Daar was hij dan vanaf, luidde de algemene mening, want wie wilde in dit Franco-gekleurde circus blijven rijden?

Met een klein peloton waarin de Galiciër Delio Rodríguez tot grote hoogte reikte door zes etappes op rij (en twaalf in het totaal) te winnen, ging men de laatste dagen in. Hitler regeerde in Europa, Mussolini bezette Albanië en trok vervolgens Afrika in, Japan en Amerika stonden klaar om hun manier van oorlogvoeren aan de wereld te tonen

en in Spanje reden de zestien (!) overgebleven renners om de grootste eer van de 'internationale' wielwereld in 1941. Een vrij dure sportieve farce ook, maar Franco (geen sportliefhebber overigens) had er zijn handtekening onder gezet en dus moest alles doorgaan, moesten wegen afgezet worden, het verkeer in steden platgelegd worden, voor dat pelotonnetje van zestien renners.

Berrendero won de ronde na twee intelligent gereden etappes in de twee laatste dagen. In Madrid hield hij 67 tellen over op de briesende Fermín Trueba, die zich geflikt voelde en terecht. Eén Zwitser, Emile Vaucher, reed de Vuelta ook uit, zijn achterstand op Berrendero bedroeg meer dan zes uur. Nadat hij in Madrid zijn beperkte salaris had ontvangen (eenmaal derde in de massasprint), moet zijn thuisreis een week geduurd hebben: per trein, twaalfmaal overstappen en overal gecontroleerd worden. Hij kon in drie talen verklaren dat hij zojuist vijftiende in de Vuelta was geworden en dat hij op weg was naar huis, in het ook neutrale Zwitserse Lausanne.

Om de schijn te wekken dat er niets met het sociale en economische leven in Spanje mis was, werd ook in 1942 opgeroepen om naar Madrid te komen. Ondanks het enorme echec van een jaar eerder werd er toch weer een Vuelta uitgeschreven. Voetbalclub Deportivo La Coruña omarmde een groot deel van het Spaanse peloton en voor het eerst waren extra-sportieve merken toegestaan: het sherrymerk González Byass (Tio Pepe) en drankenfabrikant Cinzano verschenen voor het eerst in het peloton. Hiermee was de Spaanse ronde vele andere organisaties en wielerbonden met jaren vooruitgesneld.

Logisch, omdat de rest van Europa de oorlog zwaar voelde en er nergens aan wielrennen werd gedacht. Feit is wel

dat deze 'sponsoring', uiteraard uit nood geboren, zijn priemeur in Spanje kende.

De Vuelta van 1942 zou op 16 juni van dat jaar van start gaan, maar omdat er geen buitenlandse deelnemers in Madrid waren komen opdagen, werd de start met een week uitgesteld. Op 23 juni had één Italiaan zijn paspoort bij de organisatie in Madrid getoond (Pierre Brambilla), en weer werd de start gewoon met nog een week uitgesteld.

Op 30 juni hadden zich zes Fransen gemeld, onder wie de gerenommeerde René Vietto. Er werd tevergeefs nog op een groep Belgen gewacht, maar men begon, onder het uitbrengen van de falangistenkreet ('Arriba España' en een soort Hitlergroet) in de middag toch maar met veertig mannen te koersen.

Het voor die tijd unieke feit deed zich voor dat een Spaanse renner direct de leiderstrui pakte in Albacete en die trui niet meer afgaf tot in Madrid.

Julian Berrendero was spekkoper, niemand had vorm in die dagen, er was veel te weinig te eten en het beste eten moest naar de buitenlandse renners gaan. Vijf buitenlandse coureurs en dertien Spanjaarden reden de koers uit.

De Spaanse pers beschreef de Vuelta als monotoon en vervelend en men stelde voor kortere etappes in het traject op te nemen, om de ronde te redden. Vergelijk dat met de situatie in de grote rondes van nu!

De puf voor het weer organiseren van de nationale ronde was verdwenen, twee jaar achtereen lag de Vuelta geheel stil. Spanje was weggezonden in een arme, hongerlijdende staat waar mensen onder angst voor de leider leefden en waar zelfs sport het volk niet kon opbeuren. De jaren 43-44-45 werden in Spanje de donkere jaren genoemd. De Argentijnse dictator Perón moest met een uitgebreid plan

van voedseldistributie komen om het Spaanse volk niet te laten creperen. In die jaren was het onmogelijk nog wielervedstrijden te organiseren, hoewel van 10 tot en met 31 mei 1945 ineens een merkwaardige wedstrijd werd uitgeschreven door het katholieke blad *Ya*. Vierenveertig Spanjaarden en acht onbekende Portugezen kwamen aan de start van weer een Vuelta. Zesentwintig van hen haalden de finish in een uiterst traag verreden wedstrijd. Er was nauwelijks te eten voor de renners en qua slaappleatsen was het een drama. Moest men hier nog mee doorgaan?

Het organiserende *Ya* volgde onder druk de ruk naar rechts en katholiek Spanje waarmee Franco dacht de gunst van het volk snel te winnen. De groet met gestrekte arm (die ook gehanteerd werd in de Vuelta) werd afgeschaft en streng katholicisme was de nieuwe stroming in Spanje. Onder bijna dwang van Franco moest de directeur van *Ya* zijn dure centen gaan investeren in een grote wielervedstrijd, die deze krant in het verleden slechts op grote afstand had gevolgd.

Vandaar ook dat de nieuwe organisator in 1950 alweer hard hollend de wielrennerij verliet. Weer zat de Vuelta zonder organisator en zonder geld. Vijf jaar lang gebeurde er vervolgens niets; het Spaanse sociale en ook sportleven lag op apegapen en niemand wilde nog iets met die nationale ronde. Spaanse ploegen werden ook niet meer uitgenodigd in het buitenland. Wielrennen in Spanje was doodgeslagen.

In 1955 werd de failliete boedel van de Vuelta overgenomen door weer een andere krant: *El Correo Español-El Pueblo Vasco*. Alejandro Echevarría was een bevlogen directeur die meteen duidelijk maakte dat er niet met het Baskenland te spotten viel: de start en finish van de nieuwe Vuelta lagen

in Bilbao. Er deed één Nederlander aan die koers mee: de Limburger Jan Nolten, die ergens onderweg hoofdschuddend afstapte. Hij begreep niets van het Spaans, er kwam nauwelijks nog eten op tafel en hij reed in een ploeg vol onbekenden. Hij treinde in bijna drie dagen naar huis terug en kwam aan op het station van Maastricht. ‘Nooit meer koersen in Spanje,’ waren zijn eerste woorden tegenover familie en vrienden.

Na Nolten zouden nog 257 wielrenners van Dietschen bloed opstappen in de Vuelta. Twee van hen werden winnaar: Jan Janssen en Joop Zoetemelk. Bauke Mollema, Jan Janssen (2x), Jos van der Vleuten en Bas Maliepaard wonnen het puntenklassement en ‘Nederland’ won 108 etappes in La Vuelta.

Toch doen we deze ronde af als een licht minderwaardige, excentrieke, ver-van-ons-bed-koers die maar niet wil doordringen op de Nederlandse televisie en in de geschreven pers.

Wie ooit met de Vuelta te maken kreeg, weet beter; veel beter. Het is de rustigste van de drie grote rondes, men is er aardig tegen je, behulpzaam en de sfeer is er ontspannen, vriendelijk en zelfs warm. Het is verreweg de meest ‘sociale’ ronde van de drie en hij wordt in een schitterend decor verreden. Hier sluit men soms tientallen kilometers auto-weg af voor de koers zonder dat iemand protesteert. Zoals een Belgische oud-renner me ooit vertelde: ‘In Spanje namen men het niet zo nauw met de vertrektijd van een etappe. Als Bahamontes er maar was, als de meeste renners hun ochtendkoffie ophadden, dan werd er even rondgevraagd of het goed was om binnen tien minuten te vertrekken. Dat gebeurde dan, op het gemak. Niemand maakte zich daar druk. Daarom wilden zoveel coureurs in de jaren zeventig

en tachtig daar gaan rijden. Het was een heel andere cultuur, een ander leven bijna.'

Men gaat er pas na tien jaar aan tafel ja, dat is waar. En de wijnen zijn er goed en zeer divers, je doorkruist het hele land dat zo vreselijk mooi kan zijn en zo verschillend per dag. De mensen blijven aardig en in de jaren negentig al werd er in de perszaal van La Vuelta heerlijke organische thee met gezondheidskoekjes geserveerd. Wat wil een wielervolger, die eerder dat jaar de chaos van de Giro en de aanbesteding van de Tour al had meegemaakt, nog meer? Niets, helemaal niets.

Van alle grote ronden mis ik de Vuelta het meest.

Vier verhaaltjes uit de Vuelta

De Panasonic-droefenis

Op een of andere manier lukte het de ploegen van Peter Post maar niet om een rol van betekenis te spelen in de Vuelta. In 1991 werd weer eens een poging gewaagd om met een tamelijk interessante ploeg in koers iets te gaan uitrichten. Eddy Bouwmans was een jonge gast met toekomst, in Eddy Planckaert en Olaf Ludwig had men twee echte sprinters. Henk Lubberding haalde in 2010 nog eens herinneringen op: ‘We werden helemaal weggereden dat jaar. Ik geloof dat we op ’t laatst nog met drie man aan tafel zaten. Dat is werkelijk armoede hoor. Dan vallen er toch heel lange stiltes. Dat wil je niet meemaken.’

Inderdaad Lubberding, Boumans en de hondstrouwe Marc van Orsouw haalden op 17 mei 1991 Madrid, maar niemand had een goed gevoel. Zes man (Planckaert, Van Lancker, Ludwig, Zen, De Koning en Hanegraaf) voortijdig naar huis en alleen maar kleine prijsjes gereden en nauwelijks wat verdiend. Lubberding: ‘Wij hadden geen ploeg om in het voorjaar een grote ronde te rijden, dat wist Post wel, maar hij probeerde het dat jaar toch. En weet je wat Post het ergste vond? Dat Van Poppel, die voor PDM reed, fluitend vier etappes won. Daar kon die lange he-le-maal niet tegen.’

Kuipertje

Ja, hij had de Vuelta kunnen en ook moeten winnen, maar het lukte Hennie Kuiper in 1976 niet. De reden? Peter Post, zijn ploegleider bij Raleigh, hield het op de ‘zenuwen’ van

de Tukker. Anderen stelden botweg dat Post veel liever zijn leerling Didi Thurau zag winnen. En er bestaat nog een andere complottheorie rond een fietswissel in de laatste bergetappe. Kuiper trapte zijn kamwiel kapot en moest van zijn fiets. De ploegleiderswagen van Raleigh liet op zich wachten en Kuiper besloot de fiets van Bert Pronk over te nemen en te gaan achtervolgen. Boze tongen beweerden toen dat Post geen enkele haast had om bij Kuiper te komen, waar hij anders als een bezetene langs en door het peloton sjeesde.

Niets hiervan is ooit bewezen; het zijn verhalen, meer niet. Feit was dat kandidaat-overwinnaar Kuiper in twee dagen van de eerste naar de zesde plaats kukelde, dat Thurau de laatste tijdrit won en dat de eindoverwinning naar de compleet verbaasde Spanjaard José Pesarrodona ging. Ook merkwaardig; in de laatste halve etappe (de ochtendrit) werd Kuiper op de aankomstpiste weggedrukt. Hij verloor zijn evenwicht en viel. Zonder iets te zeggen reed hij vervolgens naar het rennershotel. Zijn zwijgen was veelzeggend. Nee, beelden van die koers uit 1976 bereikten Nederland nooit. De Vuelta lag toen heel ver weg.

Robert Millar

In de Vuelta van 1985 was de Schot Robert Millar van de Franse Peugeot-ploeg een van de kandidaten voor de zege. De spichtige Schot klom makkelijk en kwam in de laatste week in een ideale positie om eindwinnaar te worden. De stille man, die zelden met persmensen sprak en die een 'loner' in het peloton was, vertrouwde op zijn eigen kwaliteiten en reed in de voorlaatste etappe, op weg naar Segovia, rustig in de kopgroep mee. Niets aan de hand. Ene Pedro Delgado, de Spaanse hoop op beter, stond op ruim zes mi-

nuten en was kansloos voor de eindzege. Dacht Millar.

Aan het eind van de dag kon Millar zich voor zijn kop slaan. Hij had niet door dat hij door alle Spanjaarden in het pak werd gestoken. De finale van de etappe werd één grote slag van alle Spanjaarden tegen een Schot. Wat Millar ook probeerde, niemand reed met hem mee, alle Spanjaarden werkten voor Delgado, die 's avonds in zijn geboorteplaats op de schouders van het volk werd rondgedragen.

Millar heeft nog jarenlang lopen fulmineren tegen die hondse behandeling in Spanje. Na zijn fietsloopbaan liet hij een sekse-verandering toepassen en tegenwoordig heet zij Philippa York.

Michel Zanoli

Zijn volledige naam was Michel Jean-Paul Zanoli. Hij won in 1991 het eerste gedeelte van de tweede etappe in de Vueltta en was daar beretrots op. Het was een korte etappe en de bruuut sterke Zanoli was iedereen te vlug af. Zoals hij zichzelf graag zag: als winnaar.

In 1986 was hij wereldkampioen bij de junioren geworden, twee jaar later dacht hij kans te hebben op olympisch goud, maar in de lange eindsprint van Seoul zag hij al snel in dat hij geen kans had. In dat jaar won hij met gemak de Henninger Turm voor amateurs en hij dacht dat grote ploegen voor hem in de rij stonden. Not.

Michel was een branieschopper met een klein hartje. Leuk en spontaan in een gesprek met twee, soms lawaaiig in een grote groep. Bang voor niets en niemand, groot, lang en een typische steenbok, zo men zei.

Reed nog voor Tulip Computers en Motorola, maar zakete daarna weg naar onbekende ploegjes. Zijn Spaanse etappezege werd daarom zijn watermerk, hoewel hij ook Open

kampioen van Amerika was geworden. Op 29 december 2003 overleed hij. Men sprak van een hartstilstand, men sprak van zelfdoding. Het was koud, die dag dat ze hem vonden. Naast zijn fiets.